Γεωγραφία Στ΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για τη Γη

Τετράδιο Εργασιών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Κωστής Κουτσόπουλος**, *Καθηγητής Ε.Μ.Π.* **Μαρία Σωτηράκου**, *Εκπαιδευτικός* **Μαρία Ταστσόγλου**, *Εκπαιδευτικός* **Δημήτριος Ζωγόγιαννης,** *Εκπαιδευτικός**
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Μαρία Σκορδίλη**, *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου* **Αλεξάνδρα Τραγάκη**, *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου* **Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Χριστίνα Τάγαρη**, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Ευφροσύνη Ξίξη**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Γεώργιος Σκαλιάπας**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Γιώργος Χαρβαλιάς**, *Εικαστικός Καλλιτέχνης*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

** συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού πακέτου*

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κωστής Κουτσόπουλος **Μαρία Σωτηράκου** **Μαρία Ταστσόγλου**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: Ελληνικά γράμματα

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Γεωγραφία Στ΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για τη Γη

Τετράδιο Εργασιών

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Το σχήμα και οι κινήσεις της Γης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Γη έχει σχήμα τέλειας σφαίρας ☐

β) Η περιστροφή της Γης διαρκεί 24 ώρες ☐

γ) Η περιφορά της Γης είναι η κίνηση γύρω από τον άξονά της ☐

δ) Ο άξονας της Γης είναι μια νοητή ευθεία γραμμή, που ενώνει τις δύο κορυφές της περνώντας από το κέντρο της ☐

ε) Το σχήμα της Γης λέγεται γεωειδές ☐

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας Α με τις λέξεις ή φράσεις της ομάδας Β.

Α	Β
Άξονας	Κίνηση γύρω από τον Ήλιο
Περιστροφή	Ελλειπτική
Περιφορά	Ενώνει τις δύο κορυφές
Τροχιά	Κίνηση γύρω από τον άξονα

3. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Το σχήμα της Γης δεν είναι τελείως _____, αλλά παρουσιάζεται _____ στον Ισημερινό και _____ στις κορυφές.

Η Γη εκτελεί ταυτόχρονα _____ κινήσεις. Μία κίνηση γύρω από έναν νοητό _____ η οποία λέγεται _____ και διαρκεί _____ και μία κίνηση γύρω από τον Ήλιο που λέγεται _____ και διαρκεί _____.

Ο άξονας της Γης είναι μια νοητή _____, που περνά από το _____ της και ενώνει τις δύο _____ της. Η _____ της Γης γύρω από τον Ήλιο είναι ελλειπτική.

Οι πόλοι, ο Ισημερινός, οι παράλληλοι κύκλοι και οι μεσημβρινοί της Γης

Δραστηριότητες

1. **Βρες στον χάρτη της τάξης σου ανάμεσα σε ποιους μεσημβρινούς και σε ποιους παράλληλους κύκλους βρίσκεται η ευρωπαϊκή ήπειρος.**

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας Α με τις λέξεις ή φράσεις της ομάδας Β.**

Α	Β
Πρώτος Μεσημβρινός	Σε αυτό βρίσκεται η Ελλάδα
Ισημερινός	Περνά από το αστεροσκοπείο του Γκρίνουιτς
Βόρειο ημισφαίριο	Χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο
Νότιο ημισφαίριο	Σε αυτό βρίσκεται η Αυστραλία

3. **Με τη βοήθεια του παγκόσμιου χάρτη της τάξης σου, πραγματοποίησε ένα νοερό ταξίδι κατά μήκος του Πρώτου Μεσημβρινού ξεκινώντας από τον Βορρά με κατεύθυνση προς τον Νότο. Γράψε από ποιες χώρες θα περάσεις.**

.....

.....

4. **Ζωγράφισε την υδρόγειο σφαίρα και ένωσε δύο τόπους που ανήκουν σε διαφορετικά ημισφαίρια.**

Οι γεωγραφικές συντεταγμένες της Γης

Δραστηριότητες

1. Ολοκλήρωσε τις παρακάτω φράσεις:

Βρίσκουμε το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου ως εξής:

.....

.....

Χρειάζεται να γνωρίζουμε τις γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου, επειδή

.....

.....

2. Μία πόλη της Ελλάδας βρίσκεται κοντά στον 39ο παράλληλο και στον 22ο μεσημβρινό. Ποια είναι η πόλη αυτή;

.....

.....

3. Αντιστοίχισε τις λέξεις της ομάδας Α με τις φράσεις της ομάδας Β.

A	B
Γεωγραφικό μήκος	Απόσταση από τον Ισημερινό
Γεωγραφικό πλάτος	Γεωγραφικό μήκος και πλάτος
Γεωγραφικές συντεταγμένες	Απόσταση από τον πρώτο μεσημβρινό ανατολικά ή δυτικά

4. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «μεσημβρινός».

Μ _ _ _ _	Ο Ισημερινός είναι ο μεγαλύτερος σε … από όλους τους παράλληλους κύκλους
Ε _ _ _ _ _ _ _ _ _	Είναι η τροχιά της Γης
Σ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Έτσι λέγονται το γεωγραφικό μήκος και πλάτος ενός τόπου
Η _ _ _ _ _	Το δίσεκτο έτος έχει 366 …
Μ _ _ _ _ _	Μετρούμε τις γεωγραφικές συντεταγμένες σε …
Β _ _ _ _ _	Σε αυτό το ημισφαίριο βρίσκεται ο Καναδάς
Ρ _	Το έχει και η υδρόγειος
Ι _ _ _ _ _ _ _ _ _	Νοητός κύκλος που χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο
Ν _ _ _ _	Σε αυτό το ημισφαίριο βρίσκεται η Νέα Ζηλανδία
Ο _ _ _ _ _ _	Η Γη είναι ένα… σώμα
Σ _ _ _ _ _	Η υδρόγειος… είναι η αναπαράσταση της Γης σε σμίκρυνση

Ο άξονας και η περιστροφή της Γης. Ημέρα και νύχτα

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Γη περιφέρεται γύρω από τον άξονά της ☐

β) Η εναλλαγή ημέρας και νύχτας οφείλεται στην περιστροφή της Γης γύρω από τον άξονά της, καθώς αυτή φωτίζεται από τον Ήλιο ☐

γ) Όταν ο Ήλιος φωτίζει το ανατολικό ημισφαίριο, τότε το δυτικό έχει νύχτα ☐

δ) Καθώς ο Ήλιος γυρίζει γύρω από τη Γη, φωτίζει κάθε τόπο από τον οποίο περνά ☐

ε) Η περιστροφική κίνηση της Γης διαρκεί 24 ώρες ☐

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Καθώς η Γη φωτίζεται από τον _____ και περιστρέφεται γύρω από τον _____ της, φωτίζεται μόνο το μισό της επιφάνειάς της κι έχει _____, ενώ το άλλο μισό που δεν φωτίζεται έχει _____. Η εναλλαγή ημέρας και νύχτας είναι _____.

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ημέρα».

Η _ _ _ _ _ _ _ _ _	Έτσι λέγεται η μισή σφαίρα
Μ _ _ _ _	Το έτος έχει δώδεκα …
Ε _ _ _ _ _ _ _	Η… ημέρας και νύχτας είναι αδιάκοπη
Ρ _ _ _ _	Μεγάλη χώρα του βόρειου ημισφαιρίου που ανήκει και στην Ευρώπη και στην Ασία
Α _ _ _ _	Γύρω από αυτή τη νοητή γραμμή περιστρέφεται η Γη

4. Γράψε ένα παραμύθι, για να περιγράψεις στα μικρότερα παιδιά το φαινόμενο της ημέρας και της νύχτας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η περιφορά της Γης. Οι εποχές

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο άξονας της Γης είναι κάθετος προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο ☐

β) Όταν οι ηλιακές ακτίνες πέφτουν πλάγια σε έναν τόπο τον θερμαίνουν λιγότερο ☐

γ) Οι εποχές οφείλονται στην πλάγια θέση που έχει ο άξονας της Γης ως προς το επίπεδο της ελλειπτικής τροχιάς, καθώς αυτή περιφέρεται γύρω από τον Ήλιο ☐

γ) Όταν το βόρειο ημισφαίριο είναι στραμμένο προς τον Ήλιο, τότε αυτό έχει χειμώνα ☐

ε) Όταν το νότιο ημισφαίριο είναι στραμμένο προς τον Ήλιο, τότε το βόρειο ημισφαίριο έχει χειμώνα ☐

2. Γιατί νομίζεις ότι εμείς οι άνθρωποι δεν αντιλαμβανόμαστε τις κινήσεις της Γης, παρόλο που αυτή κινείται με μεγάλη ταχύτητα;

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Ο άξονας της Γης είναι _____ προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο. Στη θέση αυτή του άξονα κατά την περιφορά της Γης γύρω από τον Ήλιο οφείλονται οι _____. Όταν το _____ ημισφαίριο έχει καλοκαίρι, τότε το νότιο ημισφαίριο έχει _____.

4. Φαντάσου ότι ο άξονας της Γης είναι κάθετος προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο. Καθώς ο Ήλιος τη φωτίζει, ενώ εκείνη περιφέρεται γύρω του, μπορείς να γράψεις τι θα συνέβαινε;

.....

.....

.....

.....

Το Ηλιακό μας σύστημα

Δραστηριότητες

1. **Τι νόημα έχει για σένα το μήνυμα που άφησαν οι πρώτοι αστροναύτες, όταν πάτησαν στη Σελήνη; Τι αξία έχει για την ανθρωπότητα η λέξη «ειρηνικά»;**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας Α με τις προτάσεις της ομάδας Β.**

A	B
Δορυφόροι	Σώμα με δικό του φως και θερμότητα
Πλανήτες	Είναι ο δορυφόρος της Γης
Αυτόφωτο	Ουράνια σώματα που κινούνται γύρω από τον Ήλιο
Ετερόφωτο	Ουράνια σώματα που κινούνται γύρω από τους πλανήτες
Σελήνη	Σώμα που δέχεται φως και θερμότητα από τον Ήλιο
Αστέρας	Ήλιος

3. **Γράψε τους πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος κατά σειρά μεγέθους ξεκινώντας από τον μεγαλύτερο. Θα σε βοηθήσει ο πίνακας του σχολικού βιβλίου.**

.....

.....

4. **Ζωγράφισε στο πλαίσιο που ακολουθεί τον Ήλιο, τη Γη και τη Σελήνη και τόνισε με διαφορετικά χρώματα τις κινήσεις τους.**

Η Γη ως ουράνιο σώμα

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να συμπληρώσετε το κείμενο που ακολουθεί:

Η Γη είναι ένα _____ σώμα, το οποίο στους πόλους είναι λίγο _____ και στον Ισημερινό είναι λίγο _____. Η κίνηση της Γης γύρω από τον άξονά της λέγεται _____, διαρκεί _____ ώρες και γίνεται από τα _____ προς τα _____. Ο άξονάς της περνά από το _____ της και ενώνει τους δύο _____ της. Η κίνησή της γύρω από τον Ήλιο λέγεται _____ και διαρκεί _____ ημέρες και _____ ώρες. Η τροχιά της Γης γύρω από τον _____ είναι _____.

2. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε ένα «Χ» στο διπλανό της τετράγωνο:

α) Ο Ισημερινός χωρίζει τη Γη σε ανατολικό και δυτικό ημισφαίριο ☐

β) Ο Ισημερινός χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο ☐

γ) Ο Πρώτος Μεσημβρινός είναι ο μεγαλύτερος από όλους τους μεσημβρινούς ☐

δ) Οι παράλληλοι κύκλοι είναι κάθετοι προς τους μεσημβρινούς ☐

ε) Ο Ισημερινός είναι ο μεγαλύτερος παράλληλος κύκλος ☐

στ) Το γεωγραφικό μήκος μας δείχνει την απόσταση ενός τόπου από τον Ισημερινό ☐

ζ) Το γεωγραφικό μήκος και το γεωγραφικό πλάτος δίνουν τις γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου ☐

3. Ποια σημασία νομίζετε ότι έχει για την ανθρωπότητα η κατάκτηση του διαστήματος;

.....

.....

4. Να αντιστοιχίσετε τη λέξη με την ερμηνεία της:

Πλανήτης	Ουράνιο σώμα με δικό του φως και θερμότητα
Δορυφόρος	Ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από τον Ήλιο
Αυτόφωτο	Ουράνιο σώμα που δέχεται φως και θερμότητα από τον Ήλιο
Ετερόφωτο	Ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από έναν πλανήτη

Καλή Επιτυχία!

Η κατανομή των ηπείρων και των ωκεανών

Δραστηριότητες

1. **Βρες τις λέξεις που ζητούνται. Στις γαλάζιες γραμμές θα σχηματιστεί το όνομα του μεγαλύτερου ωκεανού του πλανήτη μας.**

1. Πολύ μεγάλη έκταση ξηράς
2. Το… μας σύστημα περιλαμβάνει οκτώ πλανήτες
3. Η… σφαίρα είναι η αναπαράσταση της Γης
4. Κομμάτι γης
5. Ωκεανός που εκτείνεται κάτω από τις Ινδίες
6. Η μεγαλύτερη ήπειρος
7. Οι ηλιακές… πέφτουν πολύ πλάγια στους πόλους της Γης
8. Ένας από τους πλανήτες
9. Ο μεγαλύτερος παράλληλος κύκλος

1. _ _ _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _ _ _ _ _
4. _ _ _ _
5. _ _ _ _ _ _ _
6. _ _ _ _
7. _ _ _ _ _ _ _
8. _ _ _ _ _ _
9. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

2. **Ορισμένα γεωγραφικά ονόματα προέρχονται από μυθικά πρόσωπα. Βρείτε μια ήπειρο και έναν ωκεανό, των οποίων τα ονόματα συνδέονται με μυθικά πρόσωπα και αναζητήστε πληροφορίες για τα πρόσωπα αυτά.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ωκεανοί και θάλασσες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο Ατλαντικός είναι ο μεγαλύτερος ωκεανός της Γης ☐

β) Η Μεγάλη Βρετανία είναι ένα από τα μεγαλύτερα νησιά του πλανήτη μας ☐

γ) Η διώρυγα είναι φυσική στενή λωρίδα θάλασσας ☐

δ) Ο πορθμός του Γιβραλτάρ χωρίζει την Ευρώπη από την Αφρική και ενώνει τη Μεσόγειο Θάλασσα με τα νερά του Ατλαντικού Ωκεανού ☐

ε) Οι Φιλιππίνες και η Ινδονησία είναι νησιωτικά συμπλέγματα ☐

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

«Ο άνθρωπος άνοιξε _____, για να διευκολύνει τις θαλάσσιες μεταφορές. Επίσης χρησιμοποίησε τους _____, για τη διέλευση των πλοίων. Η θάλασσα δεν χωρίζει τους λαούς, αλλά τους _____. Πολλά νησιωτικά _____ είναι διάσπαρτα στις θάλασσες και τους ωκεανούς του πλανήτη μας.

3. Γράψε στις παρακάτω γραμμές γιατί οι άνθρωποι χρειάστηκε να διανοίξουν διώρυγες. Ποια ήταν τα οφέλη που προέκυψαν από τα έργα αυτά;

.....

.....

.....

.....

4. Παρατηρώντας τον παγκόσμιο χάρτη της τάξης σου αντιστοίχισε θάλασσες και ηπείρους.

	Βαλτική Θάλασσα
Αφρική	Μεσόγειος Θάλασσα
Ευρώπη	Αδριατική Θάλασσα
Ασία	Ερυθρά Θάλασσα
	Κασπία Θάλασσα

Η ατμόσφαιρα

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η ατμόσφαιρα περιέχει οξυγόνο σε ποσοστό 78% ☐

β) Το «ύψος» της τροπόσφαιρας φθάνει στα 1000 χιλιόμετρα πάνω από την επιφάνεια της Γης ☐

γ) Η ατμόσφαιρα είναι η αέρια «ασπίδα» προστασίας της Γης ☐

δ) Τα αέρια της ατμόσφαιρας διευκολύνουν τις υπεριώδεις ηλιακές ακτίνες να φθάσουν στη γήινη επιφάνεια ☐

ε) Το διοξείδιο του άνθρακα, οι υδρατμοί και άλλα αέρια απορροφούν την ηλιακή ακτινοβολία ☐

2. **Γράψε μερικές από τις ανθρώπινες ενέργειες, που μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή διοξειδίου του άνθρακα.**

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Αντιστοίχισε φράσεις και λέξεις που σχετίζονται μεταξύ τους:**

Αύξηση θερμοκρασίας Γης	Χιόνι, βροχή
Θερμότητα	Φαινόμενο θερμοκηπίου
Υδατώδη μετέωρα	Διατήρηση της ζωής
Όζον	Στρατόσφαιρα

4. **Η ατμόσφαιρα είναι η «ασπίδα της Γης» διότι**

α) .....

.....

β) .....

.....

Οι κλιματικές ζώνες της Γης

Δραστηριότητες

1. Σε ποιες από τις παρακάτω πόλεις έχει περισσότερη δροσιά το καλοκαίρι κατά τη διάρκεια της ημέρας; Χρησιμοποίησε τον γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης, για να προσδιορίσεις τη θέση τους. Σημείωσε «Χ» στο αντίστοιχο κουτάκι.

Λάρισα	☐	Αθήνα	☐	Μύκονος	☐
Νάξος	☐	Θεσσαλονίκη	☐	Ηράκλειο	☐
Λαμία	☐	Λιβαδιά	☐	Τρίπολη	☐

2. Να αντιστοιχίσεις φράσεις και λέξεις που ταιριάζουν:

μελτέμια	τέσσερις εποχές
πολική ζώνη	ύψος ενός τόπου από την επιφάνεια της θάλασσας
εύκρατη ζώνη	κάθετη διεύθυνση ηλιακών ακτίνων
υψόμετρο	θερμοκρασία -10° C
Ισημερινός	βόρειοι άνεμοι του Αιγαίου

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο, γράψε καθεμία στις διακεκομμένες γραμμές και διάβασε στο χρωματισμένο μέρος το κλίμα της Ελλάδας.

«Οι _____ και η _____ είναι δύο από τις τοπικές συνθήκες, που επηρεάζουν το _____ ενός τόπου. Στην _____ ζώνη, κοντά στον Ισημερινό, οι ακτίνες του Ήλιου πέφτουν _____ στην επιφάνεια της Γης. Τα _____, βόρειοι άνεμοι, φυσούν στα νησιά του Αιγαίου. Το _____ είναι το ύψος ενός τόπου από την επιφάνεια της θάλασσας».

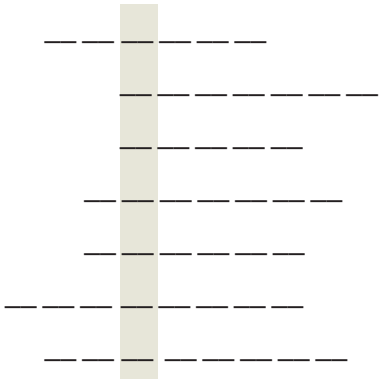

Ζώνες βλάστησης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Τα είδη των φυτών, που αναπτύσσονται σε μια περιοχή, εξαρτώνται κυρίως από τη θερμοκρασία ☐

β) Η σαβάνα είναι φυτική διάπλαση της εύκρατης ζώνης ☐

γ) Στην τούνδρα αναπτύσσονται δάση από φυλλοβόλα δέντρα ☐

δ) Η τάιγκα είναι φυτική διάπλαση της εύκρατης ζώνης ☐

ε) Τα καρποφόρα δέντρα ευδοκιμούν στην εύκρατη ζώνη ☐

2. Γράψε λίγα λόγια για τη μεσογειακή βλάστηση.

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:

Η τούνδρα είναι φυτική διάπλαση της _____ ζώνης και αποτελείται από _____ και _____. Η τάιγκα είναι φυτική διάπλαση της _____ ζώνης. Η _____ και η _____ είναι φυτικές διαπλάσεις της τροπικής ζώνης. Η διαμόρφωση των φυτικών διαπλάσεων της εύκρατης ζώνης εξαρτάται από τη _____, το _____ (ύψος από την επιφάνεια της θάλασσας) και τις _____ _____. Στις περιοχές της _____ ζώνης μετά την τούνδρα αναπτύσσεται η τάιγκα.

4. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «τάιγκα».

Τ __ __ __ __ __ __	Κλιματική ζώνη γύρω από τον Ισημερινό.
Α __ __ __ __ __ __ __ __ __	Είναι η αέρια ασπίδα προστασίας της Γης.
Ι __ __ __ __ __ __ __ __ __	Χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο
Γ __ __ __ __	Το έχουν το άλογο και η υγρασία
Κ __ __ __ __ __ __ __	Ο τροπικός του… χωρίζει την Τροπική ζώνη από τη βόρεια εύκρατη.
Α __ __ __ __ __ __ __	Ο τροπικός του… χωρίζει την Τροπική ζώνη από τη νότια εύκρατη.

Το φυσικό περιβάλλον

2ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Συμπληρώστε τις προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν:**

α. Η θάλασσα χωρίζει την ξηρά σε πολύ μεγάλες εκτάσεις, οι οποίες ονομάζονται _____

β. Οι μεγάλοι υδάτινοι όγκοι μεταξύ των ηπείρων λέγονται _____

γ. Η αέρια ασπίδα που προστατεύει τον πλανήτη μας ονομάζεται _____

δ. Στη στρατόσφαιρα υπάρχει ένα πολύ σπουδαίο αέριο για τη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη μας, το _____

ε. Το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου είναι ένας από τους παράγοντες που καθορίζουν το _____ του τόπου αυτού

στ. Η σαβάνα είναι φυτική διάπλαση της _____ ζώνης

2. **Τοποθετήστε τις λέξεις και τις φράσεις της παρένθεσης μέσα στις ελλείψεις και συνδέστε τες με βέλη, ώστε να δείξετε τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσά τους (φαινόμενο του θερμοκηπίου, θερμοκρασία, ηλιακές ακτίνες, τροπικό, υψόμετρο, τάιγκα, υγρασία, φυτική διάπλαση):**

Ατμόσφαιρα

Κλιματικές ζώνες

Ζώνες βλάστησης

3. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «Χ» στο διπλανό της τετράγωνο:

α) Η τάιγκα είναι φυτική διάπλαση της τροπικής ζώνης ☐

β) Η Ινδονησία είναι μεγάλο νησιωτικό σύμπλεγμα ☐

γ) Η διώρυγα είναι ένας φυσικός πορθμός ☐

δ) Η εξώσφαιρα βρίσκεται πάνω από τη στρατόσφαιρα ☐

ε) Οι τοπικές συνθήκες επηρεάζουν το κλίμα ενός τόπου ☐

στ) Στην πολική ζώνη οι βροχές είναι πολύ συχνές ☐

ζ) Τα είδη της βλάστησης μιας περιοχής διαμορφώνουν και την πανίδα της περιοχής αυτής ☐

4. Από τις λέξεις της παρένθεσης βάλτε μέσα στα κουτάκια αυτές που έχουν σχέση με την Ευρώπη (Βαλτική Θάλασσα, Ινδικός ωκεανός, Μάλτα, Ατλαντικός ωκεανός, Ερυθρά Θάλασσα, Μεσόγειος Θάλασσα, Ωκεανία, Ιρλανδία). Βρείτε και συνδέσεις ανάμεσά τους:

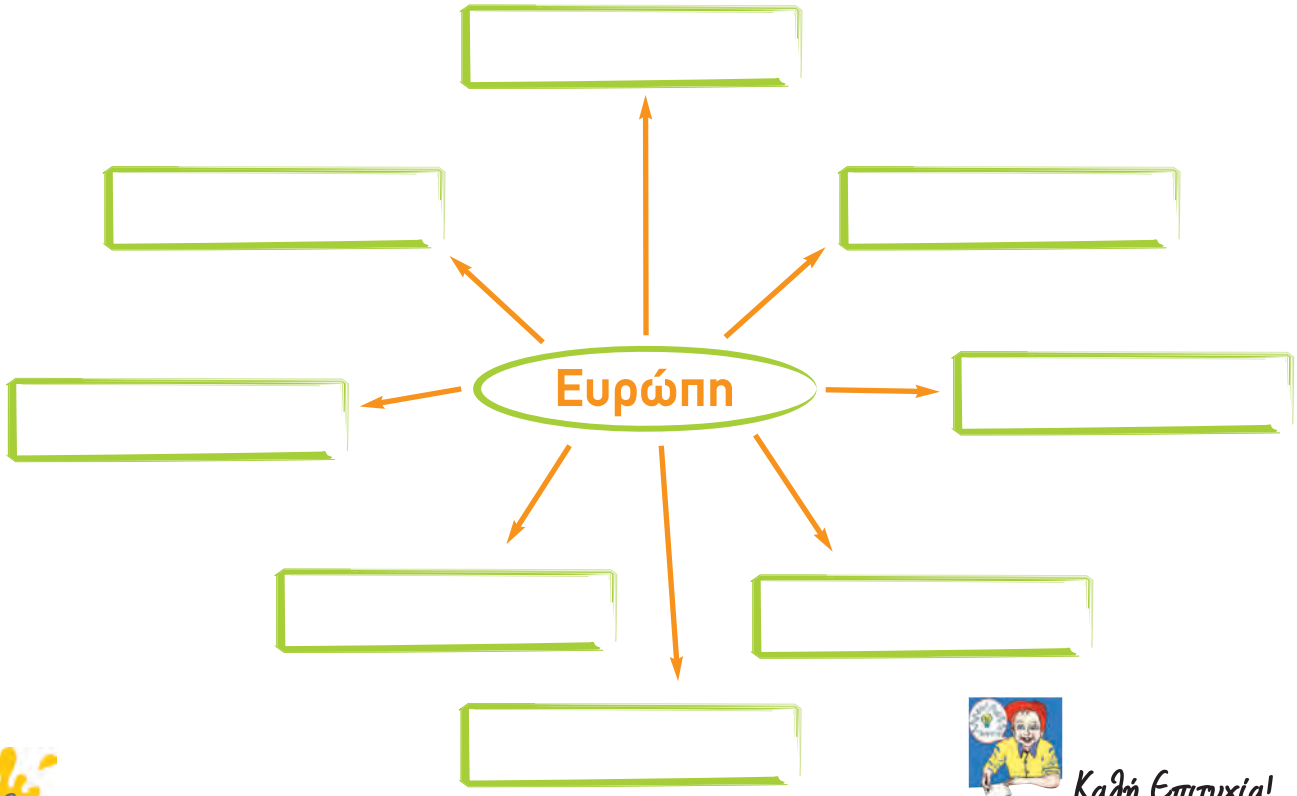

Καλή Επιτυχία!

Το ανάγλυφο της Γης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Οι σεισμοί και τα ηφαίστεια αποτελούν τις ενδογενείς δυνάμεις που αλλάζουν το ανάγλυφο της Γης ☐

β) Στον οριζόντιο διαμελισμό περιλαμβάνονται οι λίμνες και τα ποτάμια ☐

γ) Οι πεδιάδες και οι κοιλάδες ανήκουν στον κατακόρυφο διαμελισμό ☐

δ) Ο βυθός της θάλασσας είναι επίπεδος ☐

ε) Ο κατακόρυφος και ο οριζόντιος διαμελισμός αποτελούν το ηπειρωτικό ανάγλυφο της Γης ☐

στ) Το υποθαλάσσιο ανάγλυφο περιλαμβάνει οροσειρές και βαθιές τάφρους ☐

2. Γράψε ένα μικρό άρθρο για τα αποτελέσματα που γνωρίζεις ότι επιφέρει ο σεισμός ή η έκρηξη ενός ηφαιστείου.

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

«Στοιχεία του _____ διαμελισμού είναι και οι λίμνες και τα ποτάμια. Ο οριζόντιος διαμελισμός περιλαμβάνει _____, _____, _____. Ο _____ διαμελισμός και ο _____ διαμελισμός αποτελούν το ηπειρωτικό _____ της Γης. Στο _____ ανάγλυφο ανήκουν οι υποθαλάσσιες _____, βαθιές _____, τεράστιες υποθαλάσσιες _____ και απότομα _____. Ο αέρας, το νερό και οι μεταβολές της θερμοκρασίας αποτελούν _____ δυνάμεις».

Οι μεγάλες οροσειρές, οι μεγάλες πεδιάδες

Δραστηριότητες

1. **Στον παρακάτω παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη εντόπισε τις μεγάλες οροσειρές και τις μεγαλύτερες πεδιάδες της Γης. Κατόπιν χρησιμοποίησε τους αριθμούς και τα γράμματα που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα τοποθετώντας τα στις αντίστοιχες οροσειρές και πεδιάδες.**

Εικόνα 13.1: Παγκόσμιος γεωμορφολογικός χάρτης

1. Έβερεστ
2. Κιλιμάντζαρο
3. Άνδεις
4. Βραχώδη Όρη
5. Καύκασος

Α. Πεδιάδα Σιβηρίας
Β. Πεδιάδα Μάρεϊ Ντάρλινγκ
Γ. Πεδιάδα Μεσοποταμίας
Δ. Πεδιάδα Αμαζονίου

2. **Παρατηρώντας τον παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης σου εντόπισε τις οροσειρές που αποτελούν φυσικά σύνορα κρατών.**

.....

.....

.....

3. **Ένωσε με βέλη τις οροσειρές και τις πεδιάδες με τις ηπείρους στις οποίες ανήκουν:**

Οροσειρές	Ήπειροι	Πεδιάδες
Άλπεις	Ασία	Κίνας
Καύκασος	Β. Αμερική	Ρωσίας
Άτλαντας	Ν. Αμερική	Νίγηρα
Βραχώδη Όρη	Αφρική	Αμαζονίου
Άνδεις	Ευρώπη	Μάρεϊ & Ντάρλινγκ
Αυστραλιανές Άλπεις	Ωκεανία	Σιβηρική

Τα μεγαλύτερα ποτάμια και οι μεγαλύτερες λίμνες της Γης

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο Νείλος είναι ο μεγαλύτερος ποταμός του πλανήτη μας ☐

β) Ο Αμαζόνιος είναι ποταμός της Αφρικής ☐

γ) Η λίμνη Βαϊκάλη βρίσκεται στη Ρωσία ☐

δ) Όλες οι λίμνες έχουν γλυκό νερό ☐

ε) Οι λίμνες και οι ποταμοί συντελούν στην ανάπτυξη ενός λαού ☐

2. **Γράψε τη μεγαλύτερη σε έκταση λίμνη κάθε ηπείρου.**

.....

.....

.....

3. **Στον παρακάτω παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη εντόπισε τους μεγαλύτερους ποταμούς και τις μεγαλύτερες λίμνες της Γης. Κατόπιν χρησιμοποίησε τους αριθμούς που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα τοποθετώντας τους στους ποταμούς και στις λίμνες που αντιστοιχούν.**

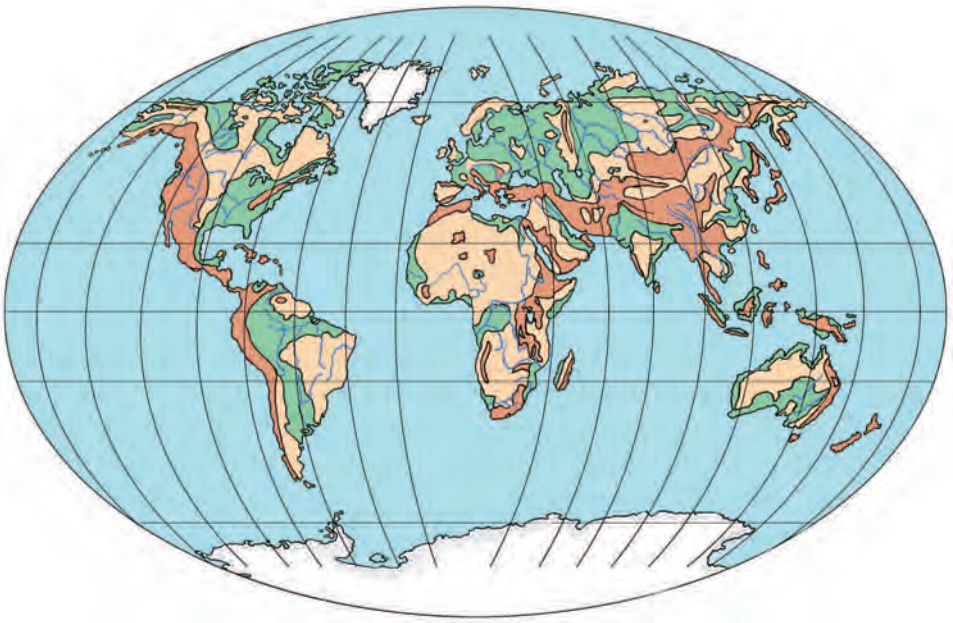

Εικόνα 14.1: Η Γη

1. Αμαζόνιος
2. Κασπία
3. Μισισιπής
4. Σουπίριορ
5. Βικτόρια
6. Γιαγκ-Τσε-Γιαγκ
7. Κόνγκο
8. Αράλη
9. Νίγηρας
10. Βαϊκάλη
11. Μάρεϊ & Ντάρλινγκ
12. Ταγκανίκα

Η σημασία του υδρογραφικού δικτύου στη ζωή των ανθρώπων

Δραστηριότητες

1. Ανάφερε στις παρακάτω γραμμές στοιχεία του υδρογραφικού δικτύου της περιοχής σου.

.....

.....

.....

2. Αντιστοίχισε τις λέξεις με τις ερμηνείες τους:

υδρογραφικό δίκτυο	η χρήση του νερού για τις καθημερινές μας ανάγκες
ύδρευση	το πότισμα των καλλιεργημένων εκτάσεων
άρδευση	το σύνολο των περιοχών γλυκού νερού

3. Η ΕΥΔΑΠ (Εταιρεία Ύδρευσης – Αποχέτευσης) αναφέρει σε ενημερωτικό φυλλάδιό της:

«Ένα απλό κλικ στη διεύθυνση www.eydap.gr και σας καλωσορίζουμε… Παρουσιάζουμε επίσης το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών μας προγραμμάτων που απευθύνονται σε μαθητές και των τριών βαθμίδων. Η Εταιρεία μας τα έχει καθιερώσει με στόχο τη δημιουργία οικολογικής συνείδησης στους νέους πολίτες – αυριανούς πελάτες μας! – ώστε να αντιμετωπίζουν το πολύτιμο αγαθό, το νερό, με τον σεβασμό που του αρμόζει».

Αφού μελετήσετε το κείμενο της ΕΥΔΑΠ, γράψτε ως νέοι πολίτες και αυριανοί πελάτες, προτάσεις για συνετή χρήση του νερού, ώστε να αποδίδετε σε αυτό τον σεβασμό που του αρμόζει, αλλά και να προστατεύετε τα… χρήματά σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Το εσωτερικό της Γης αποτελείται από διαδοχικά _____. Το εξωτερικό στρώμα είναι _____ και λέγεται _____. Η σύγκρουση των λιθοσφαιρικών πλακών εμφανίζεται σε εμάς ως _____. Τα _____ και οι _____ είναι αποτελέσματα ενδογενών δυνάμεων.

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τις φράσεις:

θρυμματισμός πετρωμάτων	διάβρωση
μείωση του εδάφους	σεισμός
σύγκρουση λιθοσφαιρικών πλακών	ηφαίστειο
διέξοδος μάγματος	αποσάθρωση

3. Αν βρεις τις λέξεις που ζητούνται και διαβάσεις τις γαλάζιες γραμμές, θα μάθεις πώς λέγεται το μάγμα, όταν βγαίνει στην επιφάνεια της Γης.

1. Είναι το νερό της θάλασσας _ _ _ _ _ _
2. Μία από τις εξωγενείς δυνάμεις _ _ _ _ _ _
3. Μείωση (φάγωμα) του εδάφους _ _ _ _ _ _ _ _
4. Συγκέντρωση υλικών διάβρωσης _ _ _ _ _ _ _ _ _

4. Συγκέντρωσε πληροφορίες για την καταστροφή που επέφερε η έκρηξη του Βεζούβιου το 79 μ.Χ. και κατάγραψέ τες με τη μορφή άρθρου εφημερίδας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «λιθόσφαιρα»:

Λ _ _ _ _ _ _ _	Είδος βλάστησης που αναπτύσσεται στην τούνδρα
Ι _ _ _ _ _ _	Μεγάλη οροσειρά της Ασίας
Θ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Τον προκαλούν στα πετρώματα οι μεταβολές της θερμοκρασίας
Ο _ _ _ _ _ _ _	Πεδινή έκταση πάνω σε βουνό
Σ _ _ _ _ _ _	Προκαλείται από τη μετακίνηση λιθοσφαιρικών πλακών
Φ _ _ _ _ _	Κατασκευάζεται κατά πλάτος ενός ποταμού, για να συγκρατεί το νερό
Α _ _ _ _ _	Οροσειρά της Ν. Αμερικής
Ι _ _ _ _ _ _	Ένας από τους ωκεανούς
Ρ _ _ _ _	Και έτσι λέγεται η ροή ποταμού ή θάλασσας
Α _ _ _ _ _ _ _	Εκτός από το ηπειρωτικό υπάρχει και το υποθαλάσσιο

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης

Δραστηριότητες

1. **Μία παρέα εκδρομέων απολαμβάνει τις χαρές της φύσης σε μια πευκόφυτη περιοχή. Απρόσεκτα ένα σπίρτο πέφτει αναμμένο στις ξερές πευκοβελόνες. Σκέψου και γράψε τα γεγονότα που είναι πιθανό να ακολουθήσουν, καθώς και τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της πυρκαγιάς.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «υγρότοπος»:**

Υ _ _	Παρουσιάζεται σε τρεις μορφές: στερεή, υγρή, αέρια
Γ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Είναι ο χάρτης που χρησιμοποιούμε στις εργασίες μας
Ρ _ _	Κίνηση του νερού ποταμού και θάλασσας
Ο _ _ _	Λέγονται αλλιώς τα σύνορα
Τ _ _ _ _ _ _	Φυτική διάπλαση της πολικής ζώνης
Ο _ _ _ _ _ _ _ _ _	Διαμελισμός που περιλαμβάνει το σχήμα των ακτών (κόλποι, ακρωτήρια κ.λπ.)
Π _ _ _ _ _	Είναι δώδεκα οι λιθοσφαιρικές…
Ο _ _ _	Το υψηλότερο είναι το Έβερεστ
Σ _ _ _ _ _	Φυτική διάπλαση της τροπικής ζώνης

3. **Μελέτησε προσεκτικά το κείμενο με τον τίτλο «ΦΡΑΓΜΑΤΑ» στο ένθετο που φέρει τον τίτλο «Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...» του βιβλίου. Κατόπιν προσπάθησε να καταγράψεις τα οφέλη για τον άνθρωπο και τις αρνητικές συνέπειες για τη φύση που απορρέουν από την κατασκευή ενός φράγματος.**

Οφέλη για τον άνθρωπο

.....

.....

Αρνητικές συνέπειες για τη φύση

.....

.....

4. **Η αλόγιστη υλοτομία (κοπή δέντρων στο δάσος) έκανε το βουνό «φαλακρό». Παλαιότερα τα δέντρα συγκρατούσαν τα νερά της δυνατής βροχής. Τώρα το νερό κατρακυλά στη μικρή πόλη και η πλημμύρα πλήττει τους κατοίκους της. Σταθείτε στο πλάι τους και βρείτε τρόπους, με τους οποίους θα απαλλαγούν από τον κίνδυνο που τους απειλεί κάθε φορά που ξεσπά δυνατή βροχή.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το φυσικό περιβάλλον

3ο φύλλο αξιολόγησης

1. Συμπληρώστε τις προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν:

1. Οι ισθμοί, οι πορθμοί, οι κόλποι και τα νησιά ανήκουν στον _____ διαμελισμό
2. Το Λευκό Όρος ανήκει στην οροσειρά των _____
3. Οι δύο μεγαλύτεροι ποταμοί του πλανήτη μας είναι ο _____ και ο _____
4. Το σύνολο των περιοχών του γλυκού νερού ενός τόπου αποτελεί το _____ δίκτυο αυτού
5. Ο οριζόντιος και ο κατακόρυφος διαμελισμός αποτελούν το _____ ανάγλυφο της Γης
6. Η λίμνη Βαϊκάλη είναι η _____ λίμνη του κόσμου
7. Ο άνεμος, το νερό και η διαφορά της θερμοκρασίας αποτελούν τις _____ δυνάμεις
8. Οι _____ και τα _____ είναι ενδογενείς δυνάμεις

2. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «Χ» στο διπλανό της τετράγωνο

α) Η Νεκρά Θάλασσα και η Κασπία Θάλασσα είναι λίμνες με αλμυρό νερό ☐

β) Οι σεισμοί είναι μία από τις εξωγενείς δυνάμεις που εκδηλώνονται στην επιφάνεια της Γης ☐

γ) Διάβρωση προκαλείται, όταν θρυμματίζονται τα πετρώματα εξαιτίας των μεταβολών της θερμοκρασίας ☐

δ) Ο μεγαλύτερος ποταμός της Γης είναι ο Μισισιπής ☐

ε) Το εξωτερικό στρώμα της Γης είναι στερεό και λέγεται λιθόσφαιρα ☐

στ) Άρδευση είναι το πότισμα των καλλιεργημένων εκτάσεων ☐

3. Αν βρείτε τη λέξη που ορίζει κάθε πρόταση, θα διαβάσετε στις κόκκινες γραμμές πώς λέγεται η μεγάλη έκταση ξηράς που βρίσκεται ανάμεσα στους ωκεανούς.

1. Είναι το ανάγλυφο που διακρίνεται σε οριζόντιο και κατακόρυφο διαμελισμό
2. Ο Αμαζόνιος θεωρείται ο «…» του πλανήτη
3. Στοιχεία που χαρακτηρίζουν μορφές του ανάγλυφου της Γης.
4. Ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της Γης.
5. Φυτά που αναπτύσσονται στην τούνδρα (μόνο το καλοκαίρι).
6. Έτσι λέγονται οι δυνάμεις που δρουν στο εσωτερικό της Γης.
7. Προκαλείται κατά τη σύγκρουση των λιθοσφαιρικών πλακών.

1. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _ _
5. _ _ _ _
6. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
7. _ _ _ _ _ _ _

4. Με τις λέξεις και τις φράσεις των παρενθέσεων προσπαθήστε να δημιουργήσετε συνδέσεις με το «ηπειρωτικό ανάγλυφο της Γης», έτσι ώστε να δείξετε τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στις έννοιες των λέξεων και των φράσεων αυτών (κατακόρυφος διαμελισμός, οροσειρές, πεδιάδες, Ιμαλάια, Καύκασος, Έβερεστ, Κιβωτός του Νώε, πεδιάδα Ρωσίας, όρος, Μόσχα). Χρησιμοποιήστε τα εξής σχήματα: ⬭ →

Ηπειρωτικό ανάγλυφο της Γης

Καλή Επιτυχία!

Η κατανομή του πληθυσμού στη Γη

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Αφρική είναι μία από τις πιο πυκνοκατοικημένες ηπείρους ☐

β) Η Ιαπωνία είναι μια πολύ πυκνοκατοικημένη χώρα ☐

γ) Στην πολική ζώνη δεν κατοικούν καθόλου άνθρωποι ☐

δ) Ο πληθυσμός δεν κατανέμεται εξίσου σε όλη την επιφάνεια της Γης ☐

ε) Οι άνθρωποι θέλουν να κατοικούν σε πεδινές και παραθαλάσσιες περιοχές ☐

2. **Παρατηρήστε τον παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης και εξετάστε αν η πυκνότητα του πληθυσμού μιας περιοχής εξαρτάται από τη μορφολογία του εδάφους. Πού παρατηρείται η μεγαλύτερη πυκνότητα; Δικαιολογήστε τα συμπεράσματά σας.**

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Βρείτε πληροφορίες για την εξέλιξη του πληθυσμού της Γης χάρη στη μείωση του ποσοστού θνησιμότητας.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γλώσσες και θρησκείες

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Η _____ είναι το μέσον επικοινωνίας, με το οποίο οι άνθρωποι συνεννοούνται, ανταλλάσσουν απόψεις και _____, διαδίδουν τη _____, τα γράμματα, τις τέχνες και αναπτύσσουν τον _____. Όλοι οι λαοί της Γης δεν μιλούν την ίδια _____. Όλοι οι λαοί της Γης έχουν τη δική τους _____ και επικοινωνούν με τον Θεό. Οι επικρατέστερες θρησκείες είναι ο _____, ο _____ ή ισλαμισμός, ο _____, ο _____ και ο _____.

2. Απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Γιατί η γλώσσα είναι το καλύτερο μέσον επικοινωνίας των ανθρώπων;

.....

.....

β) Τι είναι η ανεξιθρησκία;

.....

.....

γ) Γιατί η θρησκεία ενός λαού επηρεάζει τον πολιτισμό και την οικονομία του;

.....

.....

3. Γράψε την πρόταση «Εμείς πηγαίνουμε εκδρομή» σε όσες γλώσσες μπορείς, ρωτώντας γονείς, μεγαλύτερα αδέλφια ή φίλους.

.....

.....

.....

.....

Η ζωή στην έρημο

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Χαρακτηριστικό γνώρισμα των ερημικών περιοχών είναι οι πολύ συχνές βροχοπτώσεις ☐

β) Οι έρημοι μπορεί να είναι αμμώδεις ή και βραχώδεις ☐

γ) Η Σαχάρα είναι η μεγαλύτερη έρημος της Γης ☐

δ) Οι κάτοικοι της ερήμου είναι μόνο γεωργοί ☐

ε) Στις οάσεις υπάρχει νερό και βλάστηση ☐

2. **Γράψε ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς τι προσφέρει η όαση στους ανθρώπους που ζουν στην έρημο.**

.....

.....

.....

.....

3. **Αντιστοίχισε τις φράσεις της ομάδας Α με τις φράσεις της ομάδας Β.**

Α	Β
Έρημος	Αραιή ή καθόλου βλάστηση
Νομάδες	Νερό και βλάστηση
Διάβρωση βράχων	Πολύ ισχυροί άνεμοι
Όαση	Κτηνοτρόφοι περιπλανώμενοι

Η ζωή στις πολικές περιοχές

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα. Η λέξη που θα σχηματιστεί δείχνει το μέσο μετακίνησης των Εσκιμώων και των Λαπώνων.**

1. _ _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _
5. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
6. _ _ _ _ _
7. _ _ _ _

Οι Εσκιμώοι και οι Λάπωνες μετακινούνται με το

_____

1. Οι Λάπωνες ζουν στη Βόρεια …
2. Έχουν συνδέσει τη ζωή τους με τους ταράνδους
3. Έτσι λέγονται οι βάρκες των Εσκιμώων
4. Οι ακτίνες του πέφτουν πάντα τελείως πλάγια στις πολικές περιοχές
5. Η… στις πολικές περιοχές κατεβαίνει πολλές φορές κάτω από τους -60° C.
6. Οι Λάπωνες χρησιμοποιούν το δέρμα του ταράνδου για σκηνές και…
7. Οι Εσκιμώοι με κόκαλα ζώων και το… κατασκεύασαν διάφορα εργαλεία (αντίστροφα)

2. **Εξήγησε γιατί η θερμοκρασία στις πολικές περιοχές είναι πάντα πολύ χαμηλή.**

.....

3. **Διάβασε το παρακάτω κείμενο και εντόπισε τις διαφορές της ζωής των Εσκιμώων του χθες και του σήμερα.**

«Σήμερα έχει αλλάξει πολύ ο τρόπος ζωής των Εσκιμώων. Οι περισσότεροι πλέον εργάζονται σε εργοστάσια, νοσοκομεία, γραφεία και εταιρείες που αναλαμβάνουν την κατασκευή δρόμων. Τα σπίτια τους τώρα είναι ξύλινα και μεταφέρονται έτοιμα με πλοία στις περιοχές στις οποίες κατοικούν. Έχουν ηλεκτρικό ρεύμα και τηλέφωνο, θέρμανση και πολλές από τις σύγχρονες ανέσεις. Υπάρχουν επίσης σχολεία, εκκλησίες και καταστήματα. Για τις μετακινήσεις τους χρησιμοποιούν μηχανοκίνητα οχήματα, που τους παρέχουν ασφάλεια στις παγωμένες περιοχές».

.....

.....

.....

Η ζωή στα τροπικά δάση

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Τα τροπικά δάση είναι εξαπλωμένα στην _____ _____, κυρίως γύρω από τον _____.Έτσι τα φυτά των τροπικών δασών δεν σταματούν ποτέ την _____ τους και δεν χάνουν τα _____ τους. Οι Πυγμαίοι είναι μία φυλή της _____ _____. Κατασκευάζουν τις καλύβες τους, τα κρεβάτια τους και αντικείμενα καθημερινής χρήσης από τα _____ και τα _____ των δέντρων. Οι Μπαντού ζουν στην Αφρική και είναι _____. Επειδή το _____ των τροπικών δασών είναι φτωχό σε _____ συστατικά, έχουν βρει έναν δικό τους τρόπο να το _____.

2. Κατασκεύασε ένα κολάζ με εικόνες που δείχνουν τη χλωρίδα και την πανίδα των τροπικών δασών.

3. Αντιστοίχισε τις φυλές των τροπικών δασών με τις δράσεις τους:

Πυγμαίοι	Τρέφονται από το κυνήγι
	Κάνουν τις δουλειές τους νωρίς το πρωί ή αργά το βράδυ
	Παρασκευάζουν το ψωμί τους από το μανιόκ
	Παίρνουν από το δάσος μόνον ό,τι χρειάζονται
Μπαντού	Κατασκευάζουν τα κρεβάτια τους από κλαδιά και φύλλα δέντρων
	Είναι γεωργοί
	Κάθε δύο μήνες αλλάζουν περιοχή, για να βρίσκουν τροφή
	Είναι τα «παιδιά του δάσους»

Η ζωή στις εύκρατες περιοχές

Δραστηριότητες

1. **Γράψε ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς γιατί οι άνθρωποι κατοικούν στις εύκρατες περιοχές της Γης.**

.....

.....

.....

2. **Παρατήρησε την εικόνα και εξήγησε ποια είναι τα «υπέρ» και ποια τα «κατά» της ζωής του ανθρώπου στο περιβάλλον της μεγαλούπολης.**

Υπέρ:

.....

.....

.....

Κατά:

.....

.....

.....

Εικόνα 23.1: Κοπεγχάγη

3. **Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:**

α) Ανάμεσα σε ποιους παράλληλους κύκλους εκτείνονται οι εύκρατες περιοχές της Γης;

.....

.....

.....

β) Ποιες φυτικές διαπλάσεις αναπτύσσονται στις εύκρατες περιοχές;

.....

.....

γ) Τι σημαίνει η πρόταση «Ο άνθρωπος των εύκρατων περιοχών προσαρμόζει τη φύση στις δικές του ανάγκες και στις απαιτήσεις του»;

.....

.....

.....

Η Γη ως χώρος ζωής του ανθρώπου

4ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «Χ» στο ☐

α) Η αύξηση του πληθυσμού της Γης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής ☐

β) Η θρησκεία, τα ήθη και τα έθιμα ενός λαού δεν επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξή του ☐

γ) Η έρημος είναι μία τεράστια αμμώδης και επίπεδη περιοχή ☐

δ) Η Ανταρκτική θεωρείται από πολλούς μία ακατοίκητη παγωμένη ήπειρος ☐

ε) Τα τροπικά δάση εξαπλώνονται κυρίως στη ζώνη γύρω από τον Ισημερινό ☐

2. Προσπαθήστε να κάνετε όλες τις δυνατές συνδέσεις μεταξύ περιοχών, κλίματος και ασχολιών κατοίκων. Χρησιμοποιήστε βέλη: →

Αραιοκατοικημένη περιοχή

Πυκνοκατοικημένη περιοχή

Έρημος

Ήπιος χειμώνας

Γεωργία

Πολική περιοχή

Υψηλές θερμοκρασίες

Αλιεία

Κτηνοτροφία

Εύκρατη περιοχή

Ψυχρός χειμώνας

Σπάνιες βροχές

3. Σκεφτείτε και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Γιατί η εκπαίδευση συντελεί στη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου;

.....

.....

β) Πώς επιτυγχάνεται η αρμονική συμβίωση των ανθρώπων;

.....

.....

Καλή Επιτυχία!

Η θέση της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Η Ευρώπη βρίσκεται μεταξύ του τροπικού του Αιγόκερω και του Νότιου Πολικού Κύκλου ☐

β) Η Ευρώπη είναι μία πολύ μεγάλη χερσόνησος της Ευρασίας ☐

γ) Τα χερσαία σύνορα της Ευρώπης με την Ασία είναι τα Καρπάθια όρη ☐

δ) Ο Ειρηνικός Ωκεανός χωρίζει την Ευρώπη από την Αμερική ☐

ε) Η θέση της Ευρώπης ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη των χωρών της και την επικοινωνία με τους λαούς των άλλων ηπείρων ☐

2. Παρατήρησε τον χάρτη της Ευρώπης του βιβλίου σου και γράψε τα κράτη που βρίσκονται στη Βόρεια Πολική Ζώνη και στη Μεσόγειο.

Βόρεια Πολική Ζώνη

.....

.....

Μεσόγειος

.....

.....

3. Με τη βοήθεια του χάρτη του σχολικού βιβλίου καθόρισε τα σύνορα της Ευρώπης.

.....

.....

.....

4. Έχοντας συζητήσει με τους συμμαθητές σου τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη θέση της Ευρώπης γράψε μερικά από αυτά.

.....

.....

.....

.....

Ο οριζόντιος διαμελισμός της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. **Με τη βοήθεια του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης γράψε τα κράτη που ανήκουν σε καθεμία από τις μεγάλες χερσονήσους που έμαθες.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Αντιστοίχισε τα ακτογραφικά στοιχεία με τα κράτη, στα οποία ανήκουν.**

Νησιά Βαλεαρίδες	
Φιόρδ	Γαλλία
Κορσική	Ρωσία
Βισκαϊκός κόλπος	Ιταλία
Σαρδηνία	Νορβηγία
Χερσόνησος της Κριμαίας	Ισπανία
Κόλπος της Γένοβας	

3. **Ακολουθώντας την ακτογραμμή της Ευρώπης γράψε από ποια κράτη θα περάσεις.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο κατακόρυφος διαμελισμός της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Στη Βόρεια και Κεντροδυτική περιοχή της Ευρώπης τα βουνά είναι _____, επειδή δημιουργήθηκαν πριν από εκατοντάδες εκατομμύρια έτη και η _____ επέδρασε όλο αυτό τον καιρό στο ύψος τους. Η Ανατολική περιοχή είναι μια απέραντη _____ έκταση που ξεκινά από την _____ Ευρώπη και καταλήγει στα _____ Όρη. Η _____ του εδάφους αλλάζει ανάλογα με τις _____ συνθήκες. Στις μεγάλες πεδιάδες της _____ και _____ περιοχής ρέουν οι μεγαλύτεροι ποταμοί της Ευρώπης.

2. Παίξε το παιχνίδι των ψηλών και των χαμηλών βουνών. Πού θα τοποθετήσεις το καθένα από τα παρακάτω όρη;

Άλπεις, Ουράλια Όρη, Απέννινα, Σκανδιναβικά Όρη, Πίνδος, Πυρηναία.

.....
.....
.....

.....
.....
.....

3. Με τη βοήθεια του σχολικού βιβλίου και του γεωμορφολογικού χάρτη της Ευρώπης απάντησε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η χώρα με τις περισσότερες λίμνες;

.....

β) Γιατί η Βόρεια και Κεντροδυτική περιοχή της Ευρώπης περιλαμβάνει χαμηλότερα όρη από τη Νότια περιοχή;

.....

.....

γ) Ποιοι ποταμοί διαρρέουν τις πρωτεύουσες Παρίσι, Λονδίνο, Βουδαπέστη, Βαρσοβία και Βιέννη;

.....

.....

Το κλίμα της Ευρώπης και οι ανθρώπινες δραστηριότητες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Το υψόμετρο είναι παράγοντας που επηρεάζει το κλίμα μιας περιοχής ☐

β) Οι χώρες με ηπειρωτικό κλίμα δέχονται την επίδραση του Ατλαντικού Ωκεανού ☐

γ) Το μεσογειακό κλίμα χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες και υγρά καλοκαίρια ☐

δ) Η έρημος Σαχάρα και η Μεσόγειος Θάλασσα επηρεάζουν το κλίμα της Νότιας Ευρώπης ☐

ε) Η Γερμανία έχει κλίμα ηπειρωτικό ☐

2. Εντόπισε στον γεωμορφολογικό χάρτη της Ευρώπης την Ισπανία, την Πολωνία και τη Σουηδία. Σύμφωνα με όσα έχεις μάθει, προσπάθησε να βρεις τι κλίμα επικρατεί σε καθεμία από αυτές τις χώρες.

.....

.....

.....

.....

3. Γνωρίζεις ότι το γεωγραφικό πλάτος – η απόσταση ενός τόπου από τον Ισημερινό – είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα των διαφόρων περιοχών. Το Λονδίνο και η Βαρσοβία έχουν περίπου το ίδιο γεωγραφικό πλάτος, αλλά το κλίμα τους είναι διαφορετικό. Εξήγησε τη διαφορά αυτή λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση του Ρεύματος του Κόλπου του Μεξικού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η χλωρίδα και η πανίδα – Η βλάστηση της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές για τη βλάστηση και τα ζώα της Ευρώπης;

Σημείωσε (Σ) στο τέλος της σωστής πρότασης.

α) Ο βορράς της Σκανδιναβικής χερσονήσου και της Ρωσίας σκεπάζεται από απέραντα δάση κωνοφόρων δέντρων ( )

β) Η τούνδρα αναπτύσσεται στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη ( )

γ) Οι άνθρωποι κατά τις μετακινήσεις και τις μεταναστεύσεις τους μετέφεραν πολλά είδη φυτών στην Ευρώπη ( )

δ) Στην Κεντρική Ευρώπη ζουν ελέφαντες, τίγρεις, ζέβρες και λιοντάρια ( )

ε) Στη Μεσόγειο ζουν πολλά είδη κατοικίδιων ζώων ( )

2. Αντιστοίχισε τα κράτη με τη χλωρίδα και την πανίδα.

βρύα, λειχήνες	Ισπανία	κουνέλι
κληματαριά	Ελλάδα	πολική αρκούδα
ελαιόδεντρα	Νορβηγία	τάρανδος
φυλλοβόλα δέντρα	Πολωνία	αγριογούρουνο
κωνοφόρα δέντρα	Φινλανδία	αλεπού

3. Παρατηρώντας τον χάρτη με τις ζώνες βλάστησης της Ευρώπης βρες τα είδη βλάστησης που παρατηρούνται στην Αγγλία και τη Γαλλία. Χρησιμοποίησε και τον πολιτικό χάρτη του σχολικού βιβλίου για να εντοπίσεις τη θέση των χωρών αυτών.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

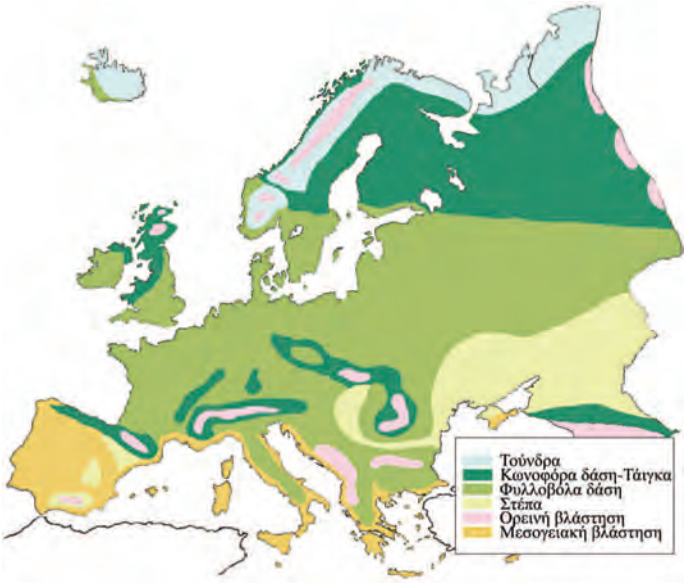

Εικόνα 28.1: Χάρτης φυσικής βλάστησης της Ευρώπης

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. **Γράψε τα ονόματα των ευρωπαϊκών κρατών που βρέχονται από τον Εύξεινο Πόντο. Κατόπιν σημείωσε και τις πρωτεύουσες των κρατών αυτών. Μπορείς να βοηθηθείς από τον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης που περιλαμβάνεται στο σχολικό βιβλίο.**

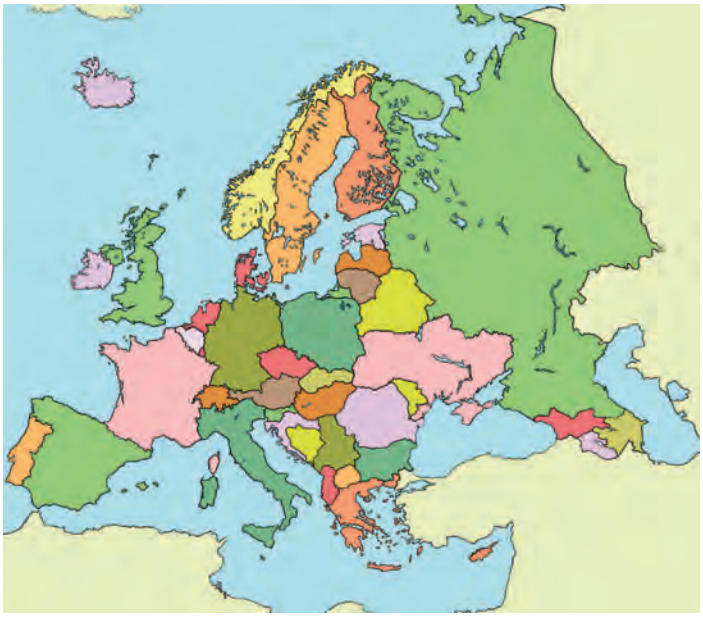

Εικόνα 29.1: Πολιτικός χάρτης της Ευρώπης

2. **Αντιστοίχισε κράτη και περιοχές της Ευρώπης**

Ιταλία					Ελβετία
Πολωνία					Βουλγαρία
Φινλανδία			Σκανδιναβία		Βέλγιο
Ελλάδα			Βορειοκεντρική Ευρώπη		Ρωσία
Γερμανία			Ανατολική Ευρώπη		Ρουμανία
Αυστρία			Νότια Ευρώπη		Ολλανδία
Τσεχία					Νορβηγία
Αγγλία					Πορτογαλία

3. **Βρες στο κρυπτόλεξο έξι από τα κράτη της Βαλκανικής χερσονήσου.**

Α Δ Σ Κ Α Λ Β Α Ν Ι Α Σ Τ Ο
Φ Χ Λ Τ Ω Ρ Ο Υ Μ Α Ν Ι Α Κ
Κ Τ Ο Α Χ Ε Υ Ρ Β Ι Ω Τ Χ Δ
Ι Τ Β Ο Σ Ε Λ Λ Α Δ Α Β Ε Ζ
Β Α Ε Γ Σ Χ Γ Μ Π Ε Ν Ρ Ξ Ο
Θ Ε Ν Ι Ρ Π Α Β Δ Ο Υ Φ Τ Κ
Α Χ Ι Ψ Ε Κ Ρ Ο Α Τ Ι Α Β Ω
Γ Ε Α Δ Ζ Θ Ι Π Κ Η Λ Ξ Ρ Α
Π Α Β Μ Α Ι Α Θ Π Φ Δ Ζ Η Τ

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....

Πολιτιστικά χαρακτηριστικά των λαών της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Όλοι οι κάτοικοι της Ευρώπης έχουν τα ίδια ήθη και έθιμα ☐

β) Οι ανακαλύψεις συνέβαλαν στην πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης ☐

γ) Η βιομηχανική επανάσταση οδήγησε την Ευρώπη σε κοινωνικές αλλαγές ☐

δ) Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι δημιούργημα του ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού ☐

ε) Όλοι οι κάτοικοι της Ευρώπης έχουν την ίδια θρησκεία ☐

2. Συγκέντρωσε πληροφορίες αναφορικά με παραδοσιακούς χορούς και μουσικά όργανα από τρεις χώρες της Ευρώπης της δικής σου επιλογής.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Οι κάτοικοι μερικών χωρών άλλων ηπείρων μιλούν ορισμένες ευρωπαϊκές γλώσσες. Εξήγησε πώς συνέβη αυτό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αξιοθέατα, μνημεία και ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Ο πολιτισμός της Ευρώπης καθορίστηκε από τον αρχαίο ελληνικό και τον αρχαίο ρωμαϊκό πολιτισμό ☐

β) Όλες οι γλώσσες των ευρωπαϊκών χωρών είναι επηρεασμένες από την αρχαία ελληνική ☐

γ) Η Αναγέννηση ξεκίνησε από την Αμερική ☐

δ) Η Γερμανία είναι η πατρίδα του Μότσαρτ ☐

ε) Τα έργα τέχνης αναδεικνύουν τον πολιτισμό ενός λαού μα και τις επιρροές του από άλλους ☐

2. **Ο Μπετόβεν διέπρεψε στη μουσική, ο Πικάσο στη ζωγραφική και ο Οδυσσέας Ελύτης στην ποίηση. Βρες κι εσύ και άλλους μεγάλους Ευρωπαίους καλλιτέχνες και δημιουργούς, γράψε τους τομείς στους οποίους μεγαλούργησαν και ανάφερε ένα από τα έργα τους.**

Καλλιτέχνης	Τέχνη	Έργο

3. **Στο πλαίσιο που ακολουθεί φτιάξε ένα κολάζ με έργα ζωγραφικής, γλυπτικής ή αρχιτεκτονικής γνωστών Ευρωπαίων καλλιτεχνών. Σε κάθε εικόνα να γράψεις και το όνομα του δημιουργού.**

Τομείς παραγωγής αγαθών και παροχής υπηρεσιών

Δραστηριότητες

1. **Αντιστοίχισε τους τομείς παραγωγής με τη σημασία κάθε τομέα.**

Πρωτογενής τομέας	Επεξεργαζόμαστε τα αγαθά (βιοτεχνία, βιομηχανία)
Δευτερογενής τομέας	Αναλαμβάνουμε δραστηριότητες, για να εξυπηρετήσουμε ορισμένες ανάγκες και παρέχουμε υπηρεσίες (εμπόριο, μεταφορές, επικοινωνίες, τουρισμός, τράπεζες κ.λπ.)
Τριτογενής τομέας	Παραλαμβάνουμε τα αγαθά απευθείας από τη φύση (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία)

2. **Σχεδίασε στο πλαίσιο που ακολουθεί διαφορετικές εικόνες που θα δείχνουν την παραγωγή ενός προϊόντος, την επεξεργασία του και την προσφορά του στην κατανάλωση. Δικαιολόγησε τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον πρωτογενή, τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα παραγωγής.**

.....

.....

.....

3. Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Γιατί η Σουηδία και η Φινλανδία είναι οι χώρες με τη μεγαλύτερη παραγωγή ξυλείας σε όλη την Ευρώπη;

.....

.....

.....

β) Γιατί η Νορβηγία είναι η μεγαλύτερη αλιευτική χώρα της Ευρώπης;

.....

.....

.....

γ) Γιατί η Ελβετία έχει αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό την κτηνοτροφία;

.....

.....

.....

δ) Γιατί η Γαλλία φημίζεται για τα κρασιά της;

.....

.....

.....

ε) Τι επιτυγχάνεται με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας;

.....

.....

.....

Οι σχέσεις των κρατών της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Δραστηριότητες

1. Παρακάτω αναφέρονται μερικοί από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μελέτησέ τους και κατηγοριοποίησέ τους σε οικονομικούς και κοινωνικούς:

ευημερία των πολιτών, προώθηση της ειρήνης, αύξηση γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, ελεύθερη μετακίνηση πολιτών μεταξύ των κρατών-μελών, πολιτιστική ανάπτυξη, συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο, ανθρώπινα δικαιώματα, κατάργηση δασμών* των προϊόντων μεταξύ των κρατών-μελών

Οικονομικοί στόχοι	Κοινωνικοί στόχοι

* δασμός: χρηματικό ποσό που καταβάλλεται στο τελωνείο για την εισαγωγή εμπορευμάτων

2. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Στις 9 Μαΐου 1950 ιδρύθηκε η Κοινότητα _____ και _____. Ήταν μία κοινή προσπάθεια των λαών να χρησιμοποιήσουν τους φυσικούς _____. Στις 25 Μαρτίου _____ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) με τη «Συνθήκη της _____». Η Ελλάδα εντάσσεται στην Ε.Ο.Κ. στην _____. Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 με τη Συνθήκη του _____ η Ε.Ο.Κ. αλλάζει όνομα και διευρύνει τους _____ της. Τώρα λέγεται Ευρωπαϊκή Ένωση και οι στόχοι της είναι πλέον και _____.

3. **Παρατηρώντας ένα χαρτονόμισμα του ευρώ διακρίνουμε στη μία όψη γέφυρες, οι οποίες συμβολίζουν τους δεσμούς των ευρωπαϊκών λαών μεταξύ τους και τους δεσμούς της Ευρώπης με τον κόσμο ολόκληρο. Στην άλλη όψη διακρίνουμε πύλες και παράθυρα που συμβολίζουν το ανοιχτό πνεύμα και τη συνεργασία των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εσύ τι θα σχεδίαζες σε κάθε όψη του νομίσματος, για να αποδώσεις τους ίδιους συμβολισμούς;**

Εξήγησε τον λόγο, για τον οποίο διάλεξες τα σχέδια αυτά.

.....

.....

.....

4. **Ζωγράφισε κι εσύ τον χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γράψε το όνομα και την πρωτεύουσα κάθε κράτους-μέλους.**

Οι ήπειροι

Η Ευρώπη

5ο φύλλο αξιολόγησης

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Γιατί η Ευρώπη θεωρείται «το σταυροδρόμι των τριών ηπείρων»;

.....

.....

β) Πώς διαμορφώθηκαν τα φιόρδ της Νορβηγίας;

.....

.....

γ) Ποιοι είναι οι δύο μεγαλύτεροι ποταμοί της Ευρώπης;

.....

.....

δ) Γιατί όλα τα κράτη της Ευρώπης δεν είναι το ίδιο ανεπτυγμένα οικονομικά και τεχνολογικά;

.....

.....

2. Γράψτε τις πρωτεύουσες των παρακάτω κρατών της Ευρώπης:

Κράτη	Πρωτεύουσες
Ιταλία	.....
Ισπανία	.....
Γερμανία	.....
Ηνωμένο Βασίλειο	.....
Δανία	.....

3. Αντιστοιχίστε ενέργειες και αποτελέσματα.

Μεγάλες εφευρέσεις και ανακαλύψεις	Οικονομική και κοινωνική πρόοδος
Έκρηξη πολέμου	Τεχνολογική επανάσταση
Συνεργασία των λαών	Ενίσχυση της οικονομίας
Εφαρμογή νέων τεχνολογιών	Δεινά και καταστροφή
Εξαγωγικό εμπόριο	Αύξηση παραγόμενων προϊόντων

Καλή Επιτυχία!

Η δέση και το φυσικό περιβάλλον της Ασίας

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Η Ασία έχει πλούσιο και ποικιλόμορφο _____. Η μεγαλύτερη οροσειρά της Ασίας αλλά και ολόκληρου του πλανήτη είναι αυτή των _____ με υψηλότερη κορυφή το _____. Ο μεγαλύτερος ποταμός της ηπείρου είναι ο _____ και η μεγαλύτερη λίμνη είναι η _____, η οποία βρίσκεται στα σύνορα της Ασίας με την _____. Η δεύτερη μεγάλη λίμνη είναι η _____ με νερά _____. Χαρακτηριστικό είδος της ασιατικής ερήμου είναι η _____ καμήλα, η οποία φέρει δύο καμπούρες. Το οροπέδιο του _____ είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο. Εδώ ζει ένα βοοειδές που λέγεται _____ και του οποίου η κοπριά χρησιμοποιείται ως καύσιμη ύλη.

2. Μελέτησε προσεκτικά τον χάρτη της Ασίας που υπάρχει στο βιβλίο σου και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Ποιος μεγάλος ποταμός διαρρέει τις πεδιάδες της Ινδίας;

.....

β) Ποιες είναι οι δύο μεγάλες οροσειρές ανάμεσα στις οποίες εκτείνεται το οροπέδιο του Θιβέτ;

.....

γ) Ποιο είναι το μεγαλύτερο νησί στα ανατολικά της Ασίας;

.....

δ) Ποιες είναι οι τέσσερις μεγαλύτερες λίμνες της Ασίας;

.....

ε) Γιατί οι ποταμοί στη Βόρεια Ασία δεν επηρεάζουν σημαντικά τη ζωή των ανθρώπων;

.....

.....

.....

Τα κράτη της Ασίας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Τα κράτη της Μέσης Ανατολής έχουν υπέδαφος πλούσιο σε κοιτάσματα πετρελαίου ☐

β) Η Σιβηρία είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή της Ασίας ☐

γ) Η Νοτιοανατολική Ασία λέγεται και Ινδική Χερσόνησος ☐

δ) Η Σιγκαπούρη είναι αρκετά ανεπτυγμένο οικονομικά κράτος ☐

ε) Η πρωτεύουσα της Ιαπωνίας είναι το Τόκιο ☐

2. Η Ινδία είναι μία χώρα με άφθονους φυσικούς πόρους. Ωστόσο το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της είναι πολύ χαμηλό. Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «Ιμαλάια».

Ι _ _ _	Πρωτεύουσά του είναι η Τεχεράνη
Μ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Κράτος της Ινδικής Χερσονήσου στον κόλπο της Βεγγάλης
Α _ _ _ _ _ _	Σε αυτήν τη θάλασσα εκβάλλει ο Ινδός ποταμός
Λ _ _ _	Κράτος της Νοτιοανατολικής Ασίας
Α _ _ _ _ _	Οροσειρά της Κεντρικής Ασίας
Ϊ _ _ _ _ _ _	Ένα από τα πλουσιότερα κράτη του κόσμου
Α _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Τα κράτη της Νοτιοανατολικής Ασίας την απέκτησαν κατά τη δεκαετία του 1950

4. **Το μεγάλο Σινικό Τείχος κτίστηκε για να προστατεύει την Κίνα από τις επιδρομές των εχθρών. Συγκέντρωσε πληροφορίες για την εποχή της δημιουργίας του, το μήκος του, την αντοχή του ή ό,τι άλλο νομίζεις εσύ ότι προκαλεί τον θαυμασμό μας. Βρες μία φωτογραφία του Σινικού Τείχους και τοποθέτησέ την στο πλαίσιο.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Οι κάτοικοι της Ασίας

Δραστηριότητες

1. Διάγραψε την πρόταση που νομίζεις ότι είναι λανθασμένη.

α) Οι κάτοικοι της Ασίας ανήκουν στην κίτρινη και στη μαύρη φυλή.

β) Η πυκνότητα του πληθυσμού δεν είναι ίδια σε όλες τις περιοχές της Ασίας.

γ) Τα κοινά χαρακτηριστικά των λαών της Μέσης Ανατολής είναι η αραβική γλώσσα και η μουσουλμανική θρησκεία.

δ) Οι Ινδοί ως επίσημη γλώσσα έχουν την ινδική.

ε) Οι λαοί της Βόρειας Ασίας έχουν αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

2. Βρες πολιτιστικά στοιχεία (ενδυμασία, μαγειρική, μουσική, αρχιτεκτονική κ.ά.) στην πόλη σου, τα οποία δείχνουν την επιρροή διαφόρων πολιτισμών – αραβικού, κινεζικού και άλλων – και γράψε τα στις σειρές που ακολουθούν.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Αντιστοίχισε χαρακτηριστικά και λαούς:

Χαρακτηριστικά	Λαοί
Κίτρινη φυλή	Ιάπωνες
Υψηλό οικονομικό επίπεδο	Λαοί Κεντρικής Ασίας
14 επίσημες γλώσσες	Κινέζοι
Μογγολική καταγωγή	Πακιστανοί
Ανεπτυγμένη βιομηχανία και εμπόριο	Ινδοί
Μουσουλμανική θρησκεία	Λαοί της Βόρειας Ασίας
Σκληρές περιβαλλοντικές συνθήκες	Κινέζοι
Χρήση της πυρίτιδας	Ιάπωνες

4. Τον Αύγουστο του 1945 σήμανε το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου με την καταστροφή της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Ολόκληρη η ανθρωπότητα συγκλονίστηκε. Κανένας δεν περίμενε τι θα προκαλέσουν οι ατομικές βόμβες. Για πολλά χρόνια μετά τη ρίψη τους γεννιόνταν παιδιά άρρωστα ή παραμορφωμένα. Κάθε χρόνο στη Χιροσίμα οργανώνεται εκδήλωση για την ειρήνη και όλοι ζητούν να σταματήσουν πια οι πόλεμοι.

➤ Γιατί συγκλονίστηκε η ανθρωπότητα με την καταστροφή των δύο πόλεων;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➤ Ποιο είναι το μήνυμα που μας δίνουν τα γεγονότα αυτά;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η Ασία

6ο φύλλο αξιολόγησης

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η μεγαλύτερη οροσειρά, ο μεγαλύτερος ποταμός και η μεγαλύτερη λίμνη της Ασίας;

.....

.....

β) Γιατί η Μέση Ανατολή χαρακτηρίζεται ως περιοχή με συνεχείς εντάσεις;

.....

.....

γ) Γιατί χωρίζουμε την Ασία σε τμήματα για να την εξετάσουμε;

.....

.....

2. Αντιστοιχίστε τμήματα και κράτη:

Τμήματα	Κράτη
Μέση Ανατολή	Ιαπωνία
Νότια Ασία	Τουρκία
Ανατολική Ασία	Σιγκαπούρη
Νοτιοανατολική Ασία	Ινδία

3. Συμπληρώστε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Η Ασία είναι η ήπειρος στην οποία συναντάμε σχεδόν όλες τις _____ του κόσμου. Εδώ έχουν εξαπλωθεί όλες οι μεγάλες _____ και ομιλούνται εκατοντάδες _____. Οι κάτοικοι του Αφγανιστάν, του Πακιστάν και του Μπαγκλαντές είναι (ως προς το θρήσκευμα) _____. Οι Κινέζοι ανήκουν στην _____ φυλή και οι κυριότερες θρησκείες τους είναι ο _____, ο _____ και ο _____. Το πολιτιστικό επίπεδο των Ιαπώνων είναι _____. Οι Ιάπωνες θεωρούνται από τους πιο _____ ανθρώπους στον κόσμο. Οι λαοί της Κεντρικής Ασίας είναι κυρίως _____ καταγωγής. Το βιοτικό επίπεδό τους είναι _____. Η Κεντρική Ασία είναι αραιοκατοικημένη εξαιτίας της _____ του εδάφους.

Καλή Επιτυχία!

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Αφρικής

Δραστηριότητες

1. **Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:**

α) Σε ποια κλιματική ζώνη βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής;

.....

β) Ποιο είναι το υψηλότερο όρος της Αφρικής;

.....

γ) Γιατί ο ορυκτός πλούτος της Αφρικής παραμένει σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητος;

.....

.....

δ) Γιατί η Αφρική θεωρείται ότι είναι η πιο αραιοκατοικημένη ήπειρος;

.....

.....

ε) Πώς θα χαρακτήριζες τον οριζόντιο διαμελισμό της Αφρικής;

.....

2. **Το σχολείο σας έχει αδελφοποιηθεί με ένα σχολείο της Αλεξάνδρειας. Εσείς ως μαθητές της Στ΄ τάξης θα κάνετε ένα ταξίδι το καλοκαίρι, για να γνωριστείτε με τους Αιγύπτιους συμμαθητές σας. Θα έχετε την ευκαιρία επίσης να γνωρίσετε μερικά από τα αξιοθέατα της χώρας. Εσύ τι θα προτιμούσες περισσότερο να επισκεφτείς και γιατί;**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Στον χάρτη της Αφρικής που ακολουθεί γράψε τα ονόματα των μεγαλύτερων ποταμών, λιμνών και οροσειρών. Επίσης κατάγραψε και τις θάλασσες, από τις οποίες βρέχεται η ήπειρος.**

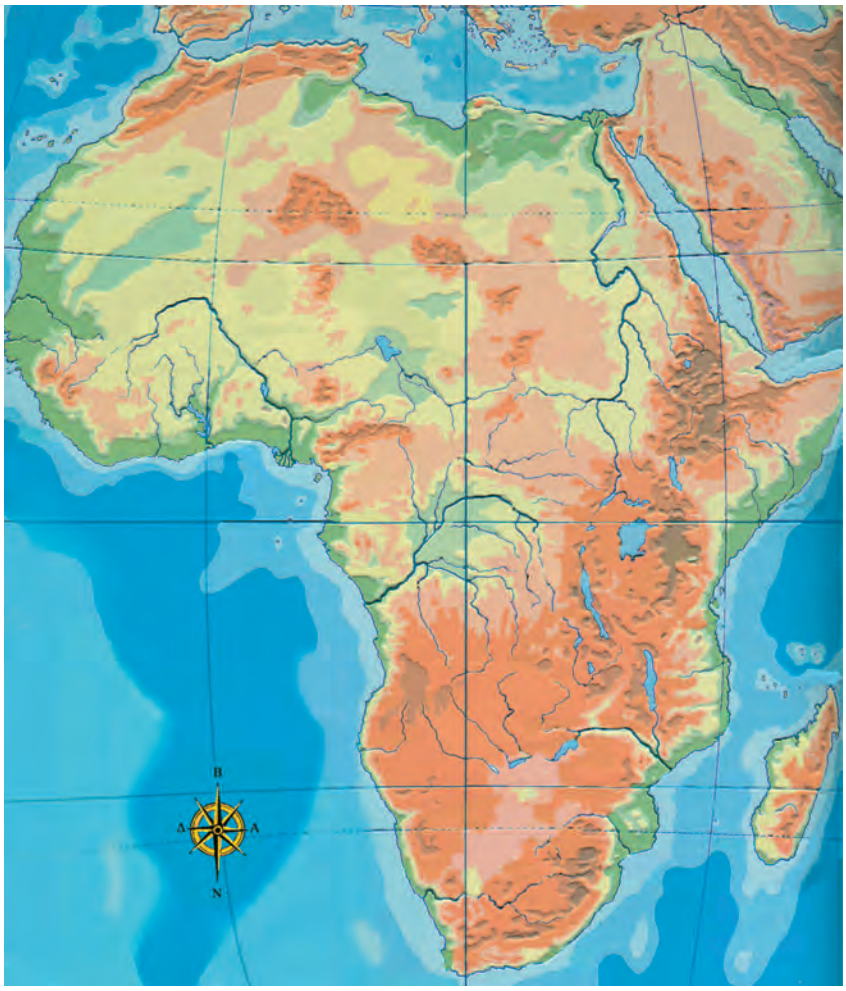

Εικόνα 37.1 Γεωμορφολογικός χάρτης της Αφρικής

4. **Λύσε την ακροστιχίδα της λέξης «Νείλος».**

Ν _ _ _ _ _ _ _	Πρωτεύουσα της Κένυας
Ε _ _ _ _ _	Είναι η Σαχάρα
Ι _ _ _ _ _ _ _ _ _	«Πάνω» σε αυτόν βρίσκεται η λίμνη Βικτόρια (Ονομαστική)
Λ _ _ _ _	Είναι και η Τσαντ
Ο _ _ _ _ _ _	Μετάλλευμα του υπεδάφους της Αφρικής
Σ _ _ _ _	Η διώρυγα που ενώνει τη Μεσόγειο με την Ερυθρά Θάλασσα

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Αφρικής

Δραστηριότητες

1. **Αντιστοίχισε τις φράσεις του γαλάζιου πλαισίου με τις φράσεις του ροζ πλαισίου.**

Βόρεια Αφρική	Φυλετικές διακρίσεις
Ιερογλυφική γραφή	Βιβλιοθήκη Αλεξάνδρειας
Νότια Αφρική	Λευκή φυλή
Πάπυροι ανεκτίμητης αξίας	Έρημος Σαχάρα
Νομάδες βεδουίνοι	Αιγυπτιακός λαός

2. **Η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων, η πολιτική του απαρτχάιντ όπως ονομάζεται, βασίστηκε στην καταπίεση των μαύρων και στην καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η διεθνής κοινότητα καταδίκασαν την πολιτική αυτή. Γράψε κι εσύ ένα κείμενο, με το οποίο θα συμμετάσχεις στον αγώνα κατά του απαρτχάιντ.**

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Λύσε το σταυρόλεξο, αφού έχεις διαβάσει τα Κεφάλαια 37 και 38 του σχολικού βιβλίου.**

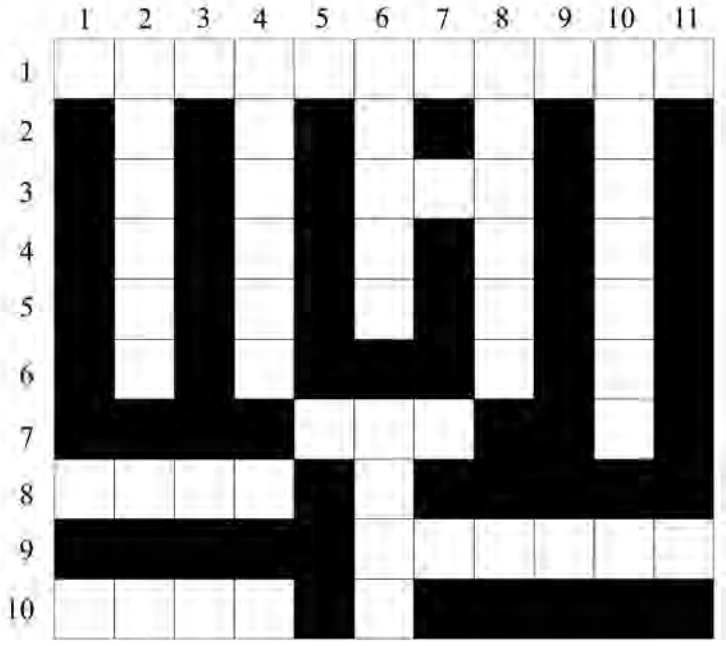

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Γραφή των αρχαίων Αιγυπτίων
3. Την ασκεί το καθεστώς καταπίεσης των ανθρώπων
7. Η Αφρική έχει ηφαιστειογενή …
8. Κράτος της Αφρικής
9. Πρωτεύουσά της είναι η Λουάντα
10. Είναι η Μαδαγασκάρη

ΚΑΘΕΤΑ

2. Είναι και η Σαχάρα
4. Το υπέδαφος της Αφρικής είναι πλούσιο σε αυτά
6α. Μεσογειακό κράτος της Αφρικής
6β. Άλλο κράτος της Αφρικής (αντίστρ.)
8. Είναι γνωστό του Ασουάν
10. Έλληνας ποιητής που καταγόταν από την Αλεξάνδρεια

Η Αφρική

Το φύλλο αξιολόγησης

1. Υπογραμμίστε τις σωστές προτάσεις.

α) Το όρος Κένυα είναι ένα από τα ηφαιστειογενή όρη της Αφρικής.

β) Οι κάτοικοι της Βόρειας Αφρικής ανήκουν όλοι στη μαύρη φυλή.

γ) Τα κράτη της Κεντρικής Αφρικής είναι πυκνοκατοικημένα.

δ) Τα αποικιοκρατικά καθεστώτα εμπόδισαν τους λαούς της Αφρικής να αναπτυχθούν οικονομικά.

ε) Η έρημος Σαχάρα έχει υπέδαφος πλούσιο σε κοιτάσματα πετρελαίου.

στ) Η Αφρική βρίσκεται ολόκληρη στο βόρειο ημισφαίριο της Γης.

ζ) Η οροσειρά του Άτλαντα βρίσκεται στα βορειοανατολικά της ηπείρου.

η) Το άρμα με τους τροχούς ήταν εφεύρεση των Αιγυπτίων.

2. Γράψτε στα αντίστοιχα τετράγωνα τρία όρη, τρεις ποταμούς και τρεις λίμνες της Αφρικής.

Όρη	Ποταμοί	Λίμνες
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

3. Σημειώστε «Χ» στο παραλληλόγραμμο των προτάσεων που δηλώνουν καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων:

α) Οι μαύροι κατοικούσαν σε διαφορετικές περιοχές ☐

β) Πολλοί Ευρωπαίοι μεταναστεύουν στη Νότια Αφρική, για να εργαστούν ☐

γ) Τα παιδιά των λευκών φοιτούσαν σε διαφορετικά σχολεία από τα παιδιά των μαύρων ☐

δ) Οι περισσότεροι εργάτες των ορυχείων ήταν μαύροι ☐

ε) Οι μαύροι δεν είχαν το δικαίωμα να ψηφίζουν στις εκλογές, ούτε βεβαίως και να ψηφίζονται ☐

Καλή Επιτυχία!

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Μόνο ένα μικρό μέρος της Βόρειας Αμερικής εκτείνεται στην εύκρατη ζώνη ☐

β) Τα εδάφη της Αρκτικής ζώνης παρουσιάζουν έντονο οριζόντιο διαμελισμό ☐

γ) Το μεγαλύτερο ποτάμιο σύστημα στον κόσμο είναι το δίκτυο Μισούρι – Μισισιπή ☐

δ) Οι περίφημοι καταρράκτες του Νιαγάρα είναι ένα σημαντικό αξιοθέατο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ☐

ε) Η πιο εύφορη μεγάλη πεδιάδα του κόσμου διαμορφώνεται από τα Βραχώδη όρη ☐

2. Σύνδεσε τις πόλεις με τους ωκεανούς που τις περιβρέχουν:

Πόλεις	Ωκεανοί
Σαν Φρανσίσκο	
Βοστώνη	
Λος Άντζελες	Ατλαντικός
Νέα Υόρκη	
Φιλαδέλφεια	Ειρηνικός
Σαν Ντιέγκο	

3. Σημείωσε στον γεωμορφολογικό χάρτη τα Βραχώδη Όρη, τα Απαλάχια Όρη, τις λίμνες Σουπίριορ, Μίτσιγκαν και Χιούστον, καθώς και τους ποταμούς Μισισιπή και Μισούρι.

4. Στον ίδιο χάρτη σημείωσε τους μεγαλύτερους κόλπους της Βόρειας Αμερικής.

Εικόνα 39.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Β. Αμερικής

Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής

Δραστηριότητες

1. **Οι σημερινοί κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής αποτελούν μία πολυπολιτισμική κοινωνία. Σκέψου και γράψε πώς όλοι αυτοί οι άνθρωποι καταφέρνουν και ζουν μαζί παρά τις διαφορές που παρουσιάζουν.**

.....

.....

.....

.....

.....

2. **Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τις εξής λέξεις:** ισότητα, Ευρωπαίοι, κοινωνία, ομογενείς, ισπανικά, ινδιάνοι.

α) Οι Έλληνες _____ διατηρούν τα ελληνικά ήθη και έθιμα.

β) Οι πρώτοι _____ που έφθασαν στην Αμερική ήταν Άγγλοι, Ιρλανδοί, Γάλλοι και Ισπανοί.

γ) Οι _____ της Βορειοκεντρικής Αμερικής υπολογίζεται ότι ανέρχονταν στα 30 ή 45 εκατομμύρια την εποχή που οι Ευρωπαίοι ήρθαν στον τόπο τους.

δ) Οι σημερινοί κάτοικοι της Αμερικής αποτελούν μία πολυπολιτισμική _____.

ε) Το Σύνταγμα του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών κατοχυρώνει την _____ ανάμεσα σε όλους τους πολίτες.

στ) Τα _____ ομιλούνται στο Μεξικό και στα περισσότερα κράτη της Κεντρικής Αμερικής.

3. **Αντιστοίχισε τις λέξεις του παραλληλογράμμου Α με τις λέξεις του παραλληλογράμμου Β.**

Α	Β
Ινδιάνοι	Κολόμβος
Σύνταγμα	Ιρλανδοί
1492	Ιθαγενείς
Άποικοι	Δικαιώματα

Τα κράτη της Βόρειας Αμερικής

Δραστηριότητες

1. Απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Ποια είναι τα κράτη της Βόρειας Αμερικής;

.....

β) Ποιες είναι οι πρωτεύουσες των κρατών της Βόρειας Αμερικής;

.....

γ) Γιατί οι Ευρωπαίοι που έφθασαν στην Αμερική εξεδίωξαν και εκτόπισαν τους ντόπιους κατοίκους της περιοχής;

.....

.....

δ) Ποια κράτη περιλαμβάνει η Κεντρική Αμερική; (Μπορείς να βοηθηθείς από τον χάρτη).

.....

.....

2. Αντιστοίχισε κράτη και πρωτεύουσες:

Κράτη	Πρωτεύουσες
Μεξικό	Οττάβα
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	Αβάνα
Καναδάς	Πόλη Μεξικού
Κούβα	Ουάσινγκτον

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΑΠΑΤΣΙ».

Α _ _ _ _ _ _ _	Οροσειρά της Βόρειας Αμερικής
Π _ _ _ _ _ _ _ _	Οι Ηνωμένες της Αμερικής είναι 50
Α _ _ _ _	Πρωτεύουσα της Κούβας
Τ _ _ _ _ _ _	Μεγάλη πόλη του Καναδά
Σ _ _ _ _ _ _ _	Μεγάλη πόλη νότια του Λος Άντζελες
Ι _ _ _ _ _ _ _ _	Έτσι ονόμασε ο Κολόμβος τους κατοίκους της Βόρειας Αμερικής

Η Βόρεια Αμερική

8ο φύλλο αξιολόγησης

1. Συμπληρώστε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Το βόρειο τμήμα της Βόρειας Αμερικής ανήκει στην _____ ζώνη. Τα εδάφη που εκτείνονται στην _____ ζώνη παρουσιάζουν έντονο οριζόντιο διαμελισμό. Το έδαφος της Βόρειας Αμερικής διασχίζεται από τα _____ όρη, τα οποία απλώνονται από την Αλάσκα μέχρι το _____ . Το μεγαλύτερο ποτάμιο σύστημα του κόσμου είναι το δίκτυο _____ – _____ . Τα νερά της λίμνης Ήρι, όταν εκβάλλουν στη λίμνη Οντάριο, σχηματίζουν τους περίφημους καταρράκτες του _____ , που είναι ένα σημαντικό αξιοθέατο του _____ .

2. Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Η αμερικανική σημαία έχει πενήντα αστέρια. Μπορείτε να πείτε γιατί;

.....

β) Πόσες είναι οι επίσημες γλώσσες που μιλούν οι κάτοικοι του Καναδά;

.....

γ) Ποιες είναι οι δύο πολιτείες των Η.Π.Α. που βρίσκονται μακριά από την ηπειρωτική χώρα;

.....

δ) Σε ποια ζώνη εκτείνεται το βόρειο τμήμα της Βόρειας Αμερικής;

.....

3. Αντιστοιχίστε τα στοιχεία του κύκλου Α με τα στοιχεία του κύκλου Β:

Α	Β
Μεξικό	Η.Π.Α.
Καναδάς	Αρκτική ζώνη
Καταρράκτες Νιαγάρα	Λατινική Αμερική
Αλάσκα	Βόρεια Αμερική
Έντονος διαμελισμός	Καναδάς
	Κεντρική Αμερική

Καλή Επιτυχία!

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Νότιας Αμερικής

Δραστηριότητες

1. **Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;**

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο ☐

α) Τα Πάμπας εκτείνονται στην περιοχή του ποταμού Ορινόκου ☐

β) Η Νότια Αμερική παρουσιάζει ελάχιστο διαμελισμό ακτών ☐

γ) Οι πεδιάδες της Βενεζουέλας στηρίζουν τον κτηνοτροφικό πλούτο της χώρας ☐

δ) Ο Αμαζόνιος έχει μεγαλύτερο όγκο νερού από τον Νείλο ☐

ε) Οι Άνδεις είναι η δεύτερη μεγάλη οροσειρά μετά την οροσειρά των Ιμαλαΐων ☐

2. **Ποια είναι τα οφέλη που αποκομίζει η ανθρωπότητα από το δάσος του Αμαζονίου; Απάντησε στην ερώτηση, αφού έχεις συζητήσει με τους συμμαθητές σου το σχετικό θέμα.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. **Στον γεωμορφολογικό χάρτη που ακολουθεί γράψε πού θα συναντήσεις λιάνος, σέλβας και πάμπας. Σημείωσε και τα ονόματα των ποταμών που διασχίζουν τις περιοχές αυτές.**

Εικόνα 42.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ν. Αμερικής

4. **Αντιστοίχισε (με τη βοήθεια του χάρτη) τα κράτη της Νότιας Αμερικής με τις πρωτεύουσές τους.**

Κράτη	Πρωτεύουσες
Βραζιλία	Σαντιάγκο
Περού	Μπογκοτά
Βολιβία	Μπραζίλια
Κολομβία	Λίμα
Αργεντινή	Καράκας
Βενεζουέλα	Μπουένος Άϊρες
Χιλή	Λα Παζ

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Νότιας Αμερικής

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Οι κάτοικοι της Νότιας Αμερικής κατάγονται κυρίως από _____ φυλετικές ομάδες: η πρώτη είναι των _____, που κατοικούσαν στην περιοχή πριν από την ανακάλυψη της ηπείρου. Η δεύτερη ομάδα είναι οι _____ (Ισπανοί και Πορτογάλοι), που ήλθαν ως κατακτητές. Η τρίτη ομάδα είναι οι_____, τους οποίους έφεραν οι άποικοι σαν σκλάβους, και η τέταρτη ομάδα είναι εκείνη των _____, που κατοίκησαν στη Ν. Αμερική μετά την ανεξαρτησία των χωρών της. Ο σημερινός πληθυσμός προέρχεται από την _____ των φυλών αυτών. Έχει συνδυάσει τα διαφορετικά _____ στοιχεία, τα ήθη, τα έθιμα και τις _____ κι έχει πλέον το δικό του _____.

2. Απάντησε με λίγα λόγια στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Γιατί η Νότια Αμερική λέγεται και Λατινική Αμερική;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β) Γιατί καθυστέρησε η οικονομική ανάπτυξη της Νότιας Αμερικής;

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε την παρακάτω ακροστιχίδα. Τα αρχικά των λέξεων θα σχηματίσουν το όνομα μιας μεγάλης χώρας της Νότιας Αμερικής.

1. _ _ _ _ _ _
2. _ _ _
3. _ _ _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _ _ _ _
5. _ _ _ _ _
6. _ _ _ _ _ _ _ _
7. _ _ _ _ _ _
8. _ _ _ _ _
9. _ _ _ _

1. Μεγάλη οροσειρά της Νότιας Αμερικής
2. Εκεί γίνεται το μεγαλύτερο καρναβάλι του κόσμου
3. Κράτος της Νότιας Αμερικής γνωστό για το οροπέδιό της
4. Πρωτεύουσά του είναι το Κίτο
5. Αυτήν την Αμερική εξετάζουμε σ' αυτό το μάθημα
6. Λίμνη της Νότιας Αμερικής
7. Ήρθαν ως κατακτητές στη Νότια Αμερική
8. Το όνομα του αξιωματικού Μπολιβάρ (αντίστροφα)
9. Κράτος της Νότιας Αμερικής στα παράλια του Ειρηνικού Ωκεανού (αντίστροφα)

Η Νότια Αμερική

9ο φύλλο αξιολόγησης

1. **Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β:**

Α	Β
Μάτο Γκρόσσο	Δέλτα Αμαζονίου
Ακονγκάουα	Ευρωπαίοι αποικιοκράτες
Μαρέχο	Βραζιλία
Μαρακαΐμπο	Άνδεις
Κολομβία	Παραγωγή καφέ
Ίβηρες	Πετρελαιοπηγές

2. **Υπογραμμίστε την πρόταση που θεωρείτε σωστή.**

α) Οι ακτές του νότιου άκρου της Νότιας Αμερικής παρουσιάζουν έντονο διαμελισμό.

β) Στο βόρειο τμήμα της Νότιας Αμερικής υπάρχουν πολλές αξιόλογες λίμνες, που καθορίζουν τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής.

γ) Το λάμα είναι το χαρακτηριστικό ζώο των υψιπέδων της Νότιας Αμερικής.

δ) Οι κάτοικοι της Νότιας Αμερικής κατάγονται κυρίως από τέσσερις φυλετικές ομάδες.

ε) Το δάσος της Αμαζονίας βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Νότιας Αμερικής.

στ) Ένας σημαντικός λόγος για την καθυστέρηση της οικονομικής ανάπτυξης της Νότιας Αμερικής είναι η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού.

3. **Ανεβείτε την πυραμίδα βρίσκοντας τις λέξεις που κρύβονται στα κουτάκια της.**

Ο ωκεανός προς τον οποίον «αγναντεύουν» οι Άνδεις.

Αυτός ο ποταμός διαρρέει τα πάμπας.

Η ισπανική αυτή λέξη σημαίνει πριόνι.

… ντε Τζανέιρο: Σε αυτήν την πόλη γίνεται το μεγαλύτερο καρναβάλι του κόσμου.

Το πρώτο γράμμα της μεγάλης οροσειράς της Νότιας Αμερικής.

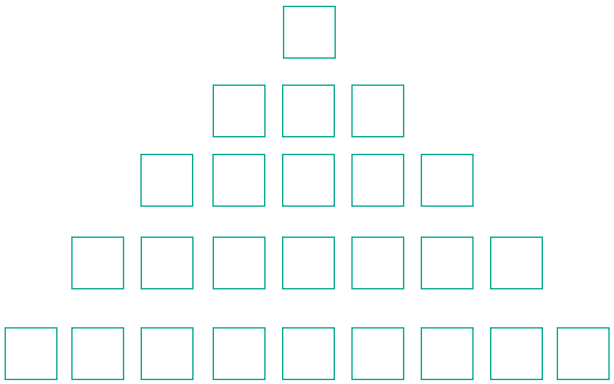

Καλή Επιτυχία!

Το φυσικό περιβάλλον της Ωκεανίας

Δραστηριότητες

1. **Συμπλήρωσε τον χάρτη με τα ονόματα των κυριότερων γεωμορφολογικών στοιχείων (οροσειρές, ποταμοί, πεδιάδες).**

Εικόνα 44.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ωκεανίας

2. **Σύνδεσε τις πόλεις με τα κράτη στα οποία ανήκουν:**

Πόλεις	Κράτη
Μελβούρνη	Παπούα – Νέα Γουινέα
Ουέλινγκτον	Αυστραλία
Πορτ Μόρεσμπυ	Νέα Ζηλανδία
Σίντνεϊ	Αυστραλία

3. **Τι κλίμα έχει καθεμία από τις παρακάτω περιοχές; Βρες το με τη βοήθεια του χάρτη.**

Περιοχές	Κλίμα
Περιοχές Ισημερινού	.....
Νέα Ζηλανδία	.....
Εσωτερικό Αυστραλίας	.....
Ακτές Αυστραλίας	.....

4. **Συμπλήρωσε την παρακάτω ακροστιχίδα. Τα αρχικά των λέξεων θα σχηματίσουν το όνομα των ανέμων που πνέουν στην ήπειρο.**

1. _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _ _ _ _ _
5. _ _ _ _ _ _ _
6. _ _ _
7. _ _ _ _ _ _ _ _
8. _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

1. Ποταμός της Αυστραλίας
2. Είναι η Μεγάλη Διαχωριστική
3. Οι πεδινές εκτάσεις της Αυστραλίας διακόπτονται από χαμηλού ύψους…
4. Είναι και η Πολυνησία ένα νησιωτικό…
5. Αυτή την ήπειρο εξετάζουμε σε αυτό το μάθημα
6. Είναι η Γουινέα, όπως και η Νέα Ζηλανδία
7. Ολόκληρη η Ωκεανία εκτείνεται σ' αυτόν τον ωκεανό
8. Εκτός από τον Ναό του έχει και… νησιά

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Ωκεανίας

Δραστηριότητες

1. Υπογράμμισε τη σωστή πρόταση:

α) Η Αυστραλία απέκτησε την ανεξαρτησία της πριν από περίπου 200 χρόνια.

β) Η Νέα Ζηλανδία πραγματοποιεί εξαγωγές κρέατος σε σχεδόν όλο τον κόσμο.

γ) Το υπέδαφος της Νέας Γουινέας είναι φτωχό σε ορυκτά.

δ) Οι ιθαγενείς κάτοικοι της Αυστραλίας ήταν οι Αβορίγινες.

ε) Οι περισσότεροι κάτοικοι της Νέας Ζηλανδίας είναι αγγλικής καταγωγής.

2. Παρατήρησε τον χάρτη και βρες σε ποιο γεωγραφικό πλάτος βρίσκονται οι παρακάτω πόλεις:

Καμπέρα: .....

Πορτ Μόρεσμπι: .....

Ουέλινγκτον: .....

Άπια: .....

3. Ποιων κρατών πρωτεύουσες είναι οι παραπάνω πόλεις;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. **Συγκέντρωσε πληροφορίες – από τις πηγές που διαθέτεις – για τους Αβορίγινες, τους ιθαγενείς κατοίκους της Αυστραλίας.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. **Μπορείς να βρεις μία φωτογραφία των Αβορίγινων; Αν ναι, τοποθέτησέ τη στο πλαίσιο που ακολουθεί.**

Η Ωκεανία

10ο φύλλο αξιολόγησης

1. Απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Ποιο είναι το μεγαλύτερο νησί της Ωκεανίας;

.....

β) Πόσες νησιωτικές ενότητες περιλαμβάνει η Ωκεανία;

.....

γ) Πότε δημιουργήθηκε ως κράτος η Αυστραλία;

.....

δ) Γιατί η Αυστραλία θεωρείται η πιο ξηρή περιοχή του πλανήτη μας;

.....

ε) Ποια είναι τα πιο ανεπτυγμένα κράτη της Ωκεανίας;

.....

2. Αντιστοιχίστε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β:

A	B
Αβορίγινες	Πλούσιο υπέδαφος
Μουσσώνες	Αποικιοκρατία
Νέα Γουινέα	Μεγάλη Διαχωριστική Οροσειρά
Ανατολική Αυστραλία	Αυστραλία
Κάπταιν Κουκ	Νησιά Ωκεανίας

3. **Μελετήστε την παρακάτω παράγραφο και σχολιάστε τα θετικά στοιχεία της ζωής των ιθαγενών, που είναι προσαρμοσμένη στο φυσικό περιβάλλον. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας αρνητικά στοιχεία για τη ζωή τους;**

«Στα χιλιάδες νησιά της Ωκεανίας κατοικούν ιθαγενείς λαοί, οι οποίοι ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης, το κυνήγι, το ψάρεμα, την εξόρυξη ορυκτών και τον τουρισμό».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. **Τοποθετήστε «Θ» στις προτάσεις που δηλώνουν θετικές καταστάσεις και «Α» στις προτάσεις που δηλώνουν αρνητικές καταστάσεις.**

- ( ) Σχεδόν το ένα τρίτο της αυστραλιανής γης καλύπτεται από ερημικές εκτάσεις.
- ( ) Η Νέα Ζηλανδία πραγματοποιεί μεγάλες εξαγωγές κρέατος σε σχεδόν ολόκληρο τον κόσμο.
- ( ) Η Νέα Γουινέα διαθέτει πλούσιο υπέδαφος, που όμως αδυνατεί να το αξιοποιήσει.
- ( ) Οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν τα εδάφη της Αυστραλίας σαν τόπο εξορίας.
- ( ) Η Νέα Ζηλανδία χαρακτηρίζεται από ωκεάνιο υγρό κλίμα χωρίς μεγάλες εποχικές μεταβολές στη θερμοκρασία.

Καλή Επιτυχία!

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ 10-0237

Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0237
ISBN 978-960-06-2617-9

ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ινστιτουτο τεχνολογιας υπολογιστων & εκδοσεων

(01) 000000 0 10 0237 9